

QOY ƏDALƏT ZƏFƏR ÇALSIN!

"SƏS" qəzeti mənim
üçün ən əziz qəzetdir

№ 038 (7206)

"Fransa tərəfinin səsləndirdiyi fikirləri
qətiyyətlə rədd edirik" - SƏRT MÖVQE

4

Yeni əməkdaşlıq bucağı: Bakı-Daşkənd-İslamabad...

2

Acınacaqlı vəziyyət yaradan UĞURSUZLAR

3

On bir ayın sultanı - Ramazan

4

Evlərin qiyməti niyə bahalaşır?

9

Üçtərəfli əməkdaşlıq formatı və Ermənistan

8

Putin və Tramp Ukraynanı bölüşdürürlər...

6

Qadın vəfat etmiş ərinin pensiyasını ala bilərmi?

11

BAXIŞ BUCAĞI

Yeni əməkdaşlıq bucağı: Bakı-Daşkənd-İslamabad...

Özbekestan və Pakistan liderləri Şavkat Mirziyoyev və Şahbaz Şərif fevralın 26-da Daşkənddə keçirilən danışıqlarda strateji tərəfdaşlıq əlaqələrinin genişləndirilməsi istiqamətində öz kurslarını təsdiqləyiblər. Biznes və ticarət əlaqələrini fəal şəkildə inkişaf etdirmək üçün Regionlar Forumu keçiriləcək. Nəqliyyat əlaqəsi və tranzit potensialının genişləndirilməsi, o cümlədən Pakistanın Kəraçi limanından istifadə məsələlərinə xüsusi diqqət yetirilib. Əsas elementi Trans-Əfqan Dəmir Yolunun tikintisi olacaq bu iddialı planların həyata keçirilməsi bütün regionda iqtisadi artıma güclü təkan verən Mərkəzi və Cənubi Asiyayı birləşdirməyə hesablanıb.

Pakistan regional əməkdaşlığı genişləndirir. Ötən gün baş nazir Şahbaz Şərif Azərbaycana səfər edib, Bakıda Prezident İlham Əliyevlə danışıqlar aparıb, iki ölkə sahibkarlarının biznes forumunda iştirak edib. Onun 2025-ci il fevralın 23-25-də Bakıya səfərindən sonra 2 milyard dollardan artıq investisiya sazişləri paketi razılaşdırılıb. Pakistan və Azərbaycan müdafiə və əczaçılıq sənayesində birgə işləmək barədə razılığa gəliblər.

Pakistan İslam Respublikası ilə Azərbaycan arasında dostluq, tərəfdaşlıq və strateji münasibətlərinin kökü çox dərinidir. İki qardaş ölkə bir-birinin haqq işini, ərazi bütövlüyünü və suverenliyini dəstəkləyən dövlət olublar. Ermənistanın işğalçılıq səbəbindən Pakistan bu ölkə ilə diplomatik əlaqələrinin qurmadığının şahidi olmuşuq və bu proses hələ də davam edir. Səudiyyə Ərəbistanı, Özbəkistan və Pakistan daim Azərbaycana dost münasibəti sərgiləyiblər. Qardaş Türkiyəni də unutmaq olmaz. Çünki Ermənistanla sərhədlərini bağlayıb və diplomatik münasibətlər də yoxdur. Pakistan Azərbaycanla münasibətlərdə siyasi, iqtisadi, enerji, nəqliyyat, şəhərsalma, humanitar-mədəni sahələri diqqətlə nəzərdən keçir, öyrənir. Vətən müharibəsindən sonra, münasibətlər keyfiyyətə yeni müstəviyə qalxıb. Azərbaycan həm də Pakistanı hərbi sahəsində yeni müstəviyə qalxıb. Azərbaycan həm də Pakistanın hərbi sənayesinə maraq göstərir. Çünki Pakistan nüvə dövlətidir.

Dəyişən geosiyasi reallıqlarda əməkdaşlıq müstəsna əhəmiyyətə malikdir. Cənubi Qafqazda toqquşan maraqlar baxımından ətrafımızda haqq işimizi müdafiə edən dövlətləri görmək istəyirik. Qarşılıqlı sərmayə qoyuluşunun həcmnin 2 milyard ABŞ dolları həcminə çatdırılması mühüm hadisədir. Eyni zamanda Pakistan qırıqları Azərbaycan silah arsenalını bir qərdə möhkəmləndirəcək, təhdidləri neyrallaşdıracaq, təhdidləri neyrallaşdıracaq, hava məkanımızı etibarlı qorunmasına nail olacağıq. Məhəmməd Şahbaz Şərifin Azərbaycana səfəri zamanı imzalanan sənədlər qarşıdakı dövrdə münasibətlərin daha da inkişafına töhfə verəcək.

tək veririk, beynəlxalq təsisatlarda fəal əməkdaşlıq edirik və iştirak etdiyimiz bütün beynəlxalq təşkilatlarda daim bir-birimizi dəstəkləyirik. Pakistan bizim üçün ən yaxın dost və qardaşlardan biridir. Xalqlar arasında əlaqələr də uğurla inkişaf edir.

Daşkənd-İslamabad yaxınlaşması nə vəd edir?

Pakistan Özbəkistanla uzun müddətdir əməkdaşlıq edir və tez-tez görüşür. Prezident Şavkat Mirziyoyev 2022-ci il martın 3-4-də Pakistana səfər edib. Şahbaz Şərif də elə həmin 2022-ci ildə Daşkənddə gəlib. Özbəkistan prezidentinin mətbuat xidməti xəbər verir ki, cari səfər zamanı Şavkat Mirziyoyev və Şahbaz Şərif strateji tərəfdaşlığın genişləndirilməsi sahələrini müzakirə ediblər. Ötən ilin yekunlarına görə, ölkələr arasında ticarət dövriyyəsi 404,5 milyon dollara çatıb və bu rəqəmin yaxın gələcəkdə 500 milyon dollara çatdırılması ilə bağlı dövlət başçıların qarşıya qoyduğu hədəflərə yaxınlaşan liderlər qəbul olunmuş yol xəritəsinə uyğun olaraq qarşılıqlı ticarətin həcmi 2 milyard dollara çatdırmağı qarşıya məqsəd qoyublar. Mütəxəssislər bu planları olduqca real adlandırırlar, çünki son bir ildə Özbəkistandan Pakistana ixrac 1,5 dəfə artaraq 299,5 milyon dollara çatıracaq. Özbəkistan meyvə-tərəvəz məhsullarının satış həcminə görə beşinci bazara çevrilib (192,3 milyon dollara 124,7 min ton). Özbəkistan-Əfqanıstan-Pakistan dəhlizi ilə yükdaşımalarda həcmi 5 dəfə artıb. Özbəkistan prezidentinin təşəbbüsü ilə Özbəkistan və Pakis-

tan Regionlarının Forumu keçiriləcək.

Bu gün Özbəkistanda Pakistan kapitalı ilə 130 birgə müəssisə fəaliyyət göstərir. Avtomobil nəqliyyatı ilə yükdaşımalarda həcmi təxminən 6,5 dəfə artaraq 2023-cü ildə 354 min tona çatıb. Respublikanın regionlarında Pakistanın iri şirkətləri ilə birgə Sırderya, Daşkənd, Nəmanqan vilayətlərində və Daşkənd şəhərində investisiya layihələri həyata keçirilib. Ticarət əlaqələrini inkişaf etdirmək üçün Beynəlxalq Ticarət Evi UzbekPak Beynəlxalq Ticarət Mərkəzi yaradılmışdır. Bu mərkəz Özbəkistan sənayesinin nailiyyətlərinin, o cümlədən toxuculuq, kənd təsərrüfatı və ərzaq məhsullarının nümayiş olunacağı platformaya çevriləcək. "Made in Pakistan" və "Made in Uzbekistan" sərgiləri də ticarət və mədəni əməkdaşlığın əhatə dairəsini genişləndirir. Məsələn, 2024-cü ilin iyununda keçirilmiş, "Made in Pakistan" sərgisi və nəqliyyat və logistika forumunun daxil olduğu biz-

nes forumun yekunlarına əsasən, bu ilin fevral ayının əvvəlində Lahorda "Made in Özbəkistan" Milli Sənaye Sərgisi keçirilib.

Hökumətlərarası komissiya işləyir, artıq 10 iclas keçirilib, biznes forum və B2B/G2B formatında görüşlər müşayiət olunub, orada Özbəkistanın investisiya potensialı təqdim olunub. Hökumətlərarası Komissiyanın növbəti iclası iyulda Lahorda keçiriləcək. Pakistanın marağı əsasən tekstil, tikinti, dəri, qida sənayesi, eləcə də logistika və nəqliyyat sahələrində əməkdaşlıqla məhdudlaşır.

Ölkələr Mərkəzi və Cənubi Asiyayı birləşdirəcək və Özbəkistanı Pakistan limanlarına çıxışı təmin edəcək Trans-Əfqan Dəmir Yolu layihəsinə diqqət yetirirlər. Uzunluğu 760 km olan Termiz-Məzari-Şərif-Kabil-Pişəvər marşrutunun tikintisinin ən azı 5 il çəkəcəyi, yüklərin Özbəkistandan Pakistana çatdırılma müddəti isə 35 gündən 3-5 günə endiriləcək. Rusiya da yolun hə-

yata keçirilməsində və sonrakı istismarında maraqlıdır.

Son illər Daşkənd üçün İslamabadla qarşılıqlı əlaqələrin iqtisadi və siyasi əhəmiyyəti xeyli artıb. Buna səbəb ticarət-iqtisadi əlaqələrin möhkəmlənməsi, eləcə də Özbəkistan hakimiyyətinin cənub istiqamətində nəqliyyat və logistika marşrutlarının inkişafı kimi çətin vəzifəni məqsədyönlü şəkildə həll etməyə çalışmasıdır. Geniş daxili bazarı ilə Pakistan Özbəkistan məhsullarının - ərzaq, kənd təsərrüfatı və s. ixracında getdikcə daha mühüm rol oynamağa başlayır. Özbəkistanın Pakistanla müsbət xarici ticarət saldosunun olması da vacibdir, yəni Özbəkistan rəhbərliyinin həm yüksək səviyyədə danışıqlar zamanı, həm də biznes forum zamanı fəal işlədiyi Pakistana ixracın daha da genişləndirilməsi Özbəkistan istehsalçılarına və son nəticədə xəzinədarlığa daha çox fayda gətirəcək.

V.VƏLİYEV

Acınacaqlı vəziyyət yaradan UĞURSUZLAR

Küçə və meydanlarda hay-lar hay-küy salan Nikol Paşinyanın vədlərini eşidəndə elə bilirmişlər ki, "Qərb oyunçusu" kimi ortaya atılan biri onları "ağ günə" çıxaracaq. Çünki əli sarıqlı, beli çantalı küçə nümayişçisi nəinki özünü bu görüntü ilə fədakar kimi göstərirdi, həm də vəd edirdi ki, özündən əvvəlkilər tərəfindən oğurladıqları, hətta qəpik-quruşları belə qaytaracaq. Amma başda elə Bvovayeviç olmaqla, söz verənlər erməni xalqına qəpik də vermədilər. Əksinə, hakimiyyətə gəldikdən sonra erməni xalqının qəpik-quruşunu da soymağa, həmin o qəpik-quruşla kef çəkməyə, oturduqları kürsünün imtiyazlarından istifadə etməyə, ələ keçirdikləri hakimiyyətdən "yararlanmağa" başladılar. Lakin nə qədər yaralansalar da uğursuz olaraq yadda qaldılar və bu damğanı da özlərinə vurmuş oldular...

Qəpik-quruşa hər an göz dikən, həmin qəpik-quruşları yardım adı ilə xaricdən dilənən qaraçı tayfaları üçün artımlar "fəlakət" deməkdir

İndi Ermənistanı məxsus mətbuat səhifələri bar-bar bağırırlar ki, hakimiyyətdə olanlar ölkələrini amansızcasına talayırlar. Xüsusən də istər nəqliyyat tarifləri, istər zibil yığımı üçün olan haqlar, kamunallar, istərsə də vergilərin artması hayların lap səbr kəsələrini daşdırıb. Hətta buna son hədd desək belə yanılmırıq. Çünki haylar elə bir vəziyyətdədirlər, Ermənistan elə bir səfəli içərisindədir ki, bir qəpik artım belə erməni cəmiyyətində rezonans doğura, erməniləri "silkeləyə" bilər. Elə silkeləyib də. Qəpik-quruşa hər zaman göz dikən, hətta, həmin qəpik-quruşları belə yardım adı ilə xaricdən dilənən bu qaraçı tayfaları üçün belə artımlar elə "fəlakət" deməkdir. İndi bu fəlakət fonunda da uğursuzlara üz tutmalı olublar və uğursuz deyə onları gec də olsa, öz adları ilə adlandırmaq istəyirlər.

Təkcə artımlar deyil, infrastrukturun bərbad vəziyyətdə olması, hakimiyyətin bununla bağlı bir addım belə atmaması, bu istiqamətdə də yaxşı halda, uğursuzluq adını alan "dəyərləndirmə" artıq spekulasiyalarda öz əksini tapır. Son günlər yağıntılar belə bir daha həmin ölkə hakimiyyətinin, eləcə də şəhər rəhbərliyinin səmərəsizliyini və acınacaqlı idarəçiliyini tam şəkildə nümayiş etdirib. İndi artıq erməni KİV-ləri açıq şəkildə yazırlar ki, diplomatik uğursuzluğu bir tərəfə, hazırkı Ermənistan hakimiyyəti heç daxili məsələləri də həll etmək "gücündə" və iqtidarında deyil. Bir zamanlar "qızıldan dağlar" vəd edən Nikol Paşinyanın məhz Ermənistan

tan paytaxtına belə "əl gəzdirmək" niyyətinin olmadığı açıq-aydın şəkildə mediada qeyd olunur. Tam çılpaqlığı ilə qeyd olunur ki, Ermənistan hakimiyyəti öz uğursuzluğunu artıq böynünə alıb və birçə qalib bunu rəsmi şəkildə etiraf etmək.

Uğursuzları, səriştəsizləri seçdikləri üçün, onlara inandıqları üçün bir başlarına döyürlər, bir də dizlərinə

İndi erməni cəmiyyətində ən çox səsləndirilən fikirlər qətiyyən təəccüb doğurmur, çünki özləri öz vəziyyətlərini yaxşı bilirlər deyə bu, vəziyyətin tam əks olunması kimi görünür. Haylar bar-bar bağırırlar, hay-küy də salırlar ki, gediş haqqını əsassız olaraq artırırırlar. Hətta bildirirlər ki, köhnəmiş avtobusların heç təkərlərinin dəyişdirilməsi kimi əsas problemi belə həll etmədən erməni vətəndaşlar saatlarla avtobus dayanacaqlarında dayanmalı və ya evlərinə piyada getməli olurlar. Reallıq ondan ibarətdir ki, yollar buz bağladığından avtomobillər də qəzaya uğrayırlar. Bir ölkənin hakimiyyəti, rəhbərliyi başqa şəhərlərin, rayonların, magistral yolların da yox, məhz paytaxtın belə yollarını təmizləməkdə acizdirsə, haylar elə haqlı olaraq onları uğursuzlar adlandırırlar.

Çoxdandır ki, ermənilər aləmə səs salıblar ki, ölkənin büdcəsi israf edilir, dağıdılır. Axı səriştəsizliyin, bacarıqsızlığın, uğursuzluğun fonunda niyə də edilməsin və niyə də

dağıdılması? Məgər haylar bilmirdilər ki, küçə nümayişçisinin birini hakimiyyətə gətirəndə onun "iş"i birinci növbədə büdcəni "talamaq" olacaq? Nəinki hakimiyyətin, hətta büdcənin nə olduğunu başa düşməyənləri hakimiyyət kürsüsünə "daşıyanlar" bilməli idilər ki, qarşıda onları gözləyən acınacaqlı vəziyyətdən biri də elə büdcə ilə əlaqədar olacaq. İndi buna istər uğursuzluq deyilsin, isər bacarıqsızlıq, amma istənilən halda, ortada olan acınacaqlı vəziyyətdir və bunu ermənilər hamıdan yaxşı görürlər. Elə görürlər deyə də uğursuzun, səriştəsin birini seçdikləri, ona inandıqları üçün bir başlarına döyürlər, bir də dizlərinə.

"Çolaq atın kor da nalbəndi olar" zərb məsəlində deyildiyi kimi, hayların da onun kimi uğursuz bir rəhbəri olmalı idi

Son dövrlərdə Ermənistan hakimiyyətinin istənilən sahədə vəziyyətə nəzarət edə bilməməsi hayları bərk qıcıqlandırır. Xatırladaq ki, COVID zamanı da haylar nəzarəti tamamilə itirmişdilər. Hakimiyyət bir virusla da mübarizədə ortaya real işlər qoya bilmirdi və qətiyyətli addımlar da atılmırdı. Əksinə, yanlış qərarlar verilir, məsrəflər mənasız yerə artırıldı və büdcə xərcləri də əsassız, təsirsiz olaraq çoxaldı. Ümumiyyətlə, Azərbaycan kimi bir qüdrətli dövlətin həmin dövrdə global miqyasda tədbirlər planı irəli sürməsi, sözügedən xəstəliklə, dərman vasitə

ləri ilə bağlı yardımlar etməsi fonunda, Ermənistan heç öz daxilində belə vəziyyətdən çıxmaqda acizlik göstərmiş oldu. Həmin ölkənin hakimiyyəti sonda ancaq xaricdən gələn yardımlara göz dikməli oldu və məhz yardımlar hesabına haylar xəstəlikdən yaxa qurtara bildilər. Bax elə bu tarixi də, bu təcürbəni də ermənilər yaxşı xatırlayırlar deyə, ölkə hakimiyyətinin ancaq uğursuzlar tərəfindən idarə edildiyi qənaətinə gəlirlər.

Haylar davamlı şəkildə tələb edirlər ki, onları, ölkələrini bu qədər acınacaqlı vəziyyətə salanlar mütləq cəzalandırılmalıdırlar. Hətta düşünürlər ki, onların cəzalandırılmalarına səbəb hakimiyyət başında olanın özü belə uğursuzun lap başçısıdır və uğursuzlar hakimiyyətinə də həmin uğursuzun özü rəhbərlik edir. Büdcəni düzgün idarə etməməyin və israfçılığın parlaq nümunəsi olaraq da məhz Paşinyanın özünü hesab edirlər. Ermənilər artıq buna əmindirlər ki, Nikol Paşinyan bütöv bir dövlətin büdcəsini israf edib, bütöv bir respublikanı yerlə-yeksan edib, bütöv bir xalq qırğına da məruz qoyub. Bununla belə haylar ona görə sakitləşə bilmirlər ki, onun hələ də cəzasız qaldığını həzm edə bilmirlər. Nə də alternativ bir variantları da yoxdur. İndi Nikol da ona görə belə "arxayındır" ki, ikinci bir namizədin, ona hansısa bir rəqibin olmadığını bilir. Yaxşı bilir ki, "çolaq atın kor da nalbəndi olar" zərb məsəlində deyildiyi kimi, hayların da onun kimi uğursuz bir rəhbəri olmalı idi. Daha dəqiq desək, erməni baş naziri yaxşı bilir ki, özünün işğalçılıq maraqları, miflərə daha çox meyl edən, reallıqlara deyil əfsanələrə, rəvayətlərə daha çox maraq göstərən bir toplumun, qaraçı hayların özləri də bu tərzlərinə görə uğursuzdurlar və onların elə rəhbərləri də özləri kimi uğursuz olmalı idi...

İnam Hacıyev

Müstəqil dövlətimizdə Azərbaycan xalqının milli və dini mərasimləri, bayramları hər il dövlət səviyyəsində qeyd olunur. Bildiyimiz kimi, martın 1- dən oruc-luq ayı başlanacaq. Ramazan ayı ilə bağlı Qafqaz Müsəlmanları İdarəsi-nin Qazılar Şurası Fətva verib. Fət-vada deyilir ki, bu il Ramazan ayının 1-i miladi təqvimlə mart ayının 1-nə təsadüf edəcək.

Oruc tutmaqla insanlar iradə qüvvələrini, dözümlüyünü, təmiz olduqlarını da göstərə bilirlər. Müsəlmanlar bu ayda Allah və din qarşısında borc və vəzifələrini ləyaqətlə yerinə yetirmək fürsəti qazanır, orucluğu sınaqlarından alnıaçıq çıxaraq yüksək əhvali-ruhiyyə ilə bayramı qeyd edirlər. Ramazan ayında oruc tutulması müsəlmanlara hicrətin ikinci (622-ci il) ili təyin edilmişdir. Ramazan ayı insanlara Allahı sevmək prinsiplərini öyrədir, onlara öz iradə qüvvələrini, dözümlüyünü yoxlamaq imkanı verir, onları gözüaçıq, təmiz vicdanlı olmağa yönəldir və oruc tutmaqla ifadə olunur. Oruc Ramazan ayında tutulduğu üçün ona "Ramazan orucu" da deyirlər.

Fətfa deyilir: "Rəsulullah buyurdu: "O bir aydır ki, Allahın ziyafətinə dəvət olunursunuz, siz orada Allahın kəramət əhlindən qərar verilirsiniz, aldığınız nəfəslər bu ayda zikrdır, yatmağınız ibadətdir, elədiyiniz əməllər qəbul olunmuşdur, etdiyiniz dualar müstəcabdır."

Azərbaycan müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra dövlətimizdə Azərbaycan xalqının milli və dini mərasimləri, bayramları hər il dövlət səviyyəsində qeyd olunur. Ramazan ayı insanlara doğru yol göstərən, doğru yolu və haqqı batıldən ayırmağı açıq-aşkar

On bir ayın sultanı - Ramazan

vəhdət və harmoniyanın yaranmasında, multikulturalizm və humanizm ideyalarının bərqərar olmasında müstəsna rol oynayıb.

Fətfa deyir ki, ərəfəsində olduğumuz on bir ayın sultanı olan Ramazanın gəlişi xalqımız üçün bu il də çox əlamətdardır: "Şükürlər olsun ki, Qarabağ Fatehi kimi tarixi ad qazanan Prezidentimizin fədakar səyləri və müdrik siyasəti sayəsində biz Ramazanı qalib xalq, böyük Zəfər niyyətinə yetişmiş millət kimi qarşılayırıq. Mübarək ayın verdiyi bu fürsətdən istifadə edərək suverenliyimizin və ərazi bütövlüyümüzün bərpası, əzəli torpaqlarımıza Böyük Qayıdışın təmin olunması, viran qoyulmuş ərazilərimizə yeni nəfəs verilməsi, Qarabağda müasir həyat şəraitinin qurulması, bərpa edilmiş məs-

cidlərimizdə azanların verilməsi, bayram namazlarının qılınması naminə fəvqəladə uğurlara imza atmış dövlətimizin başçısı İlham Əliyevə, eləcə də ölkəmizin Birinci vitse-prezidenti Mehriban xanım Əliyevaya Azərbaycan dindarları adından dərin minnətdarlığımızı bildirir, bu mübarək günlərdə onlara ən böyük ilahi nemət olan cansağlığı diləyirik. Bu möhtəşəm Zəfərin təcəllisi naminə canından keçən bütün şəhidlərimizə Uca Allahdan rəhmət diləyir, qazilərimizə şəfaət və səadət arzulayırıq".

Allah bütün müsəlmanların oruc və namazlarını qəbul etsin! Amin!

ZÜMRÜD BAYRAMOVA

dəlillərlə bəyan edən Quranın nazil olduğu aydır. Oruc tutmaqla inancılı insanlar mənəvi-ruhi ucalığın, əxlaqi saflığın fərəhəni, şəfəqət, mərhəmət, həmrəylik duyğularının sevincini yaşayırlar. İslamda ilin ayları arasında ən şəfaqətli və ən müqəddəs ay hesab edilən Ramazan ayı insanları gözəl niyyətlər və xeyirxah əməllər naminə birliyə çağırır ki, Azərbaycan xalqı da bu ay ərzində əmin-amanlıq, qardaşlıq kimi dəyərləri nümayiş etdirmiş oldular. Mənəviyyat və əxlaqın zənginləşməsində oruc ibadəti insanın daxili saflığına, pis vərdişlərdən uzaq durmasına, Allah yolunda xeyirxah işlər görməsinə, fiziki və mənəvi cəhətdən sağlam olmasına səbəb olur. Ramazan ayının məqsədlərindən biri də müsəlmanların toplanması və görüşməsidir.

Əlbəttə ki, gözəl əməl və gözəl niyyət insanı ülviləşdirir, onu ucaldır. Müsəlmanlar bu ayda Allah və din qarşısında borc və vəzifələrini ləyaqətlə yerinə yetirmək fürsəti qazanmış olurlar. İslam və onun mahiyyətindən irəli gələn sülhpərvərlik, dözümlülük, bərabərlik, qardaşlıq və bu kimi dəyərlər Azərbaycanda tolerantlıq mühitinin, cəmiyyətdə

vəhdət və harmoniyanın yaranmasında, multikulturalizm və humanizm ideyalarının bərqərar olmasında müstəsna rol oynayır. Müxtəlif dini mənsubiyyətə malik insanların cəmiyyətimizin ayrılmaz tərkib hissəsi olaraq dövlətin diqqət, qayğı və himayəsini eyni dərəcədə üzərlərində hiss etməsi də Azərbaycanda tolerantlıq mühitinin əsas göstəricisidir. Dövlət başçısı mütəmadi olaraq din xadimləri ilə görüşür, dini konfessiyalara maddi yardımlar edilir, dini ibadət yerləri təmir-bərpa olunub inancılı insanların istifadəsinə verilir.

Bu gün ölkəmizdə Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsi fəaliyyət göstərir. Azərbaycan Prezidentinin məlum Fərmanı ilə Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin tabeliyində Mənəvi Dəyərlərin Təbliği Fondu yaradılıb. Ölkəmizdə dövlətin dəstəyi ilə sınaqoqlar, məscidlər, kilsələr tikilib, bərpa olunub və bu, davam etməkdədir. Bu gün Azərbaycanda bütün dinlərin nümayəndələri mehribanlıq şəraitində yaşayır və hüquqları tam təmin edilir, müqəddəs hesab olunan milli-dini bayramların keçirilməsinə yüksək şərait yaradılıb.

Mənəviyyat və əxlaqın zənginləşməsinə

vəsilə olan oruc ibadəti insanın daxili saflığına, pis vərdişlərdən uzaq durmasına, Allah yolunda xeyirxah işlər görməsinə, fiziki və mənəvi cəhətdən sağlam olmasına səbəb olur.

Milli-mənəvi dəyərlərimiz, adət-ənənələrimiz xalqımızın tarixində, özünüdərkində mühüm əhəmiyyət daşıyır. Azərbaycanda bütün dinlərin və etnik qrupların nümayəndələri birgə yaşayır və ölkəmizin uğurlu inkişafına töhfələrini verirlər. Bütün dinlərə hörmətlə yanaşan Azərbaycanın islami dəyərlərə də olan münasibəti də əməli fəaliyyətdə aydın görünür. İslam və onun mahiyyətindən irəli gələn sülhpərvərlik, dözümlülük, bərabərlik, qardaşlıq və bu kimi dəyərlər Azərbaycanda tolerantlıq mühitinin, cəmiyyətdə

“Fransa tərəfinin səsləndirdiyi fikirləri qətiyyətlə rədd edirik” - SƏRT MÖVQE

İflasa uğramış xarici siyasətdən dərs çıxarmaq əvəzinə, ölkəmizi əsassız iddialarla günahlandırmaqla düşdüğü vəziyyətdən ictimai diqqəti yayındırmağa çalışan Fransa tərəfinin səsləndirdiyi fikirləri qətiyyətlə rədd edirik. AZƏRTAC xəbər verir ki, bu fikir Xarici İşlər Nazirliyinin mətbuat katibi Ayxan Hacızadənin Fransanın dənizası ərazilər naziri Manuel Valsin iddialarına dair yerli mətbuatın sualına cavabında yer alıb.

O bildirib ki, Fransadan fərqli olaraq, öz xarici siyasətində və bütün addımlarında beynəlxalq hüququn əsas norma və prinsiplərini rəhbər tutan Azərbaycanı əsassız yərə günahlandıran bu ölkənin özünün müstəmləkəçilik keçmişini davam etdirmək naminə müxtəlif ölkə və xalqlara qarşı atdığı qeyri-demokratik addımlarını unutmamasına baxmayaraq, onları hər kəs yaxşı xatırlayır.

Cənubi Qafqazda sülh üçün yaranmış tarixi imkanlar fonunda Fransanın çıxış etdiyi mövqeyə, habelə Ermənistanı silahlandırmaqla bölgədə yeni eskalasiya törətmək cəhdlərinə baxmaq kifayətdir ki, əslində kimin həqiqətən də "xarici müdaxilə" ilə məşğul olduğu aydın olsun.

Qəribədir ki, Azərbaycanı "etnik təmizləmə"də ittiham edən Fransa tərəfi, keçmiş münəqışənin həllinə məsul olan Minsk prosesinin həmsədrələrindən biri olması və bu ölkənin heç zaman Ermənistanın işğal siyasəti nəticəsində 1 milyona yaxın azərbaycanlının qaçqın və məcburi köçkünə çevrilməsini qınamaması fonunda, könüllü surətdə Azərbaycanın Qarabağ bölgəsini tərk edən insanların guya "etnik təmizləməyə" məruz qalmasını iddia etməsi riyakarlıqdan və öz maraqları naminə faktların təhrifindən başqa bir şey deyil. Fransa tərəfindən ölkəmizə qarşı bu əsassız yalan kampaniyasını dayandırmağı tələb edirik.

Azərbaycanın beynəlxalq müstəvidə əməkdaşlığı

Azərbaycan dövlət müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra beynəlxalq təşkilatlara üzv olmaq, onların işlərində iştirak etmək, səmərəli iş qurmaq, eləcə də ölkəmizin həqiqətlərinin dünyaya çatdırmaq üçün böyük əhəmiyyət kəsb edirdi. Odur ki, bu imkanlardan geniş istifadə edilməsi zəruridir. Bu əməkdaşlıq siyasi, iqtisadi, mədəni, humanitar, hərbi və s. sahələri əhatə edərək, çoxşaxəli xarakter daşıyır və Azərbaycanın maraqlarının daha dolğun ifadə olunmasına, beynəlxalq aləmdə aparıcı rol oynayan dövlətlər qarşılıqlı əlaqələrin möhkəmlənməsinə mühüm təsir göstərir. Azərbaycan bir çox beynəlxalq təşkilatlarla yanaşı, Birləşmiş Millətlər Təşkilatının da üzvüdür. BMT Baş Məclisinin 1992-ci il martın 2-də keçirilmiş 46-cı sessiyasında Azərbaycanın bu təşkilata üzv olması ilə bağlı qətnamə qəbul edilib. BMT-nin Nyu-Yorkdakı İqamətgahı qarşısında təşkilatın 181-ci üzvünün - Azərbaycanın dövlət bayrağı qaldırılıb.

1992-ci il martın 6-da Azərbaycanın BMT yanında daimi nümayəndəliyinin fəaliyyətə başlaması ölkəmizin bu qurum ilə əməkdaşlığının qurulmasına əlverişli imkan yaradıb. Həmin ilin noyabrında isə, BMT-nin ölkəmizdə daimi nümayəndəliyi açılıb. Azərbaycanın BMT yanında daimi nümayəndəliyi, qısa müddətdə həm təşkilat, həm də onun ixtisaslaşdırılmış qurumları ilə siyasi, iqtisadi, elmi-texniki, mədəni və humanitar sahələrdə əməkdaşlıq qurub. Sülh və təhlükəsizlik istiqaməti üzrə Azərbaycan-BMT əməkdaşlığında ən ümdə məsələ Azərbaycanın ərazi bütövlüyü və suverenliyinə qarşı Ermənistanın güc tətbiqinə son qoyulmasına və ölkənin ərazi bütövlüyünün təmin olunmasına beynəlxalq dəstək əldə etmək olmuşdur. BMT beynəlxalq sülh və təhlükəsizliyin bərqərar edilməsi məqsədindən irəli gələrək, Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsinə dair bir sıra qətnamə və sənədlər qəbul etmişdir. BMT-yə üzv olduqdan sonra Azərbaycan dayanıqlı inkişafa dair müştərək öhdəliyimizə öz töhfəsini verməklə bərabər, BMT Nizamnaməsində təsbit olunmuş prinsip və məqsədlərə uyğun olaraq hərtərəfli və geniş əhatəli gündəlikdə fəal iştirakını davam etdirib. Bu səylər global səviyyədə də tanınıb və qəbul olunub.

AZƏRBAYCAN DÖVLƏTİNİN PRİNSİPİAL MÖVQEYİ

Bildiyimiz kimi, Azərbaycanın BMT-yə üzv kimi qəbul olunması Ermənistanın ölkəmizə qarşı təcavüzünün genişləndiyi bir vaxtda beynəlxalq birliyin diqqətinin münəqişə bölgəsində baş verən hadisələrə cəlb edilməsi və dünya ictimaiyyətində obyektiv rəyin formalaşdırılması istiqamətində vacib rol oynayıb. Azərbaycanın BMT-yə üzv olması yenidən müstəqilliyini bərpa etmiş bir ölkə üçün dünya dövlətləri ilə qarşılıqlı əlaqələrin qurulmasında, xalqımızın haqq səsinin beynəlxalq ictimaiyyətə çatdırılmasında önəmli rol oynayıb. Qarşılıqlı səfərlərin və görüşlərin keçirilməsi də Azərbaycanın BMT ilə münasibətlərinin inkişafına töhfəni verib. Əməkdaşlığın dərinləşməsində BMT-nin Baş Katibi Butros Qalının 1994-cü ilin oktyabrında Bakıya səfəri mühüm rol oynayıb. Azərbaycanın ictimai-siyasi və iqtisadi həyatı, Ermənistanın təcavüzünün

ağır nəticələri ilə yaxından tanış olan Butros Qali mövcud problemlərin həllində ölkəmizə dəstək vermək üçün BMT-nin müxtəlif təsisatlarının səylərini artıracağını bildirdi. Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyev bir neçə dəfə BMT Baş Məclisinin iclaslarında iştirak edib, bu universal beynəlxalq təşkilatın tribunasından ölkəmiz ilə bağlı, xüsusilə, Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzü və Qarabağ problemi haqqında həqiqətləri dünya ictimaiyyətinə çatdırıb. 1995-ci ilin oktyabrında BMT-nin 50 illik yubileyi ilə bağlı Baş Məclisdə keçirilən xüsusi təntənəli iclasda iştirak edən Azərbaycan Prezidenti Heydər Əliyev bu qurumun yüksək kürsüsündən dünya dövlətlərinə müraciət edərək, mövcud global problemlərə dair Azərbaycan dövlətinin prinsipial mövqeyini açıqlayıb, xüsusilə, Ermənistanın təcavüzünün aradan qaldırılması ilə bağlı beynəlxalq səylərin artırılmasına çağırırdı.

"BU QƏLƏBƏ AZƏRBAYCAN DÖVLƏTİNİN QƏLƏBƏSİDİR, SİYASƏTİMİZİN TƏNTƏNƏSİDİR"

Azərbaycanın BMT-nin ixtisaslaşmış qurumları ilə də səmərəli əməkdaşlığı mövcuddur. Ölkəmizin BMT-nin ixtisaslaşmış qurumları ilə əlaqələri siyasi, iqtisadi, sosial, humanitar, təhsil, elm və mədəniyyət sahələrində həyata keçirilir. 2011-ci il oktyabrın 24-də Azərbaycanın həyatında çox əlamətdar və tarixi hadisə baş vermişdir. BMT Təhlükəsizlik Şurasına seçkilərdə Azərbaycan bu mötəbər təşkilatın üzvü seçilmişdir. Səsvermədə 155 ölkə Azərbaycanın namizədliyini dəstəkləyərək, etimad göstərərək, ölkəmizi bu mötəbər təşkilata üzv seçmişdir. Prezident İlham Əliyev bu əlamətdar hadisə münasibətilə bəyanatında demişdir: "Bu qələbə Azərbaycan xalqının qələbəsidir. Bu qələbə Azərbaycan dövlətinin qələbəsidir, siyasətimizin təntənəsidir".

Prezident İlham Əliyevin bəyan etdiyi kimi, ədalətin və beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərinin qorunmasını BMT Təhlükə-

sizlik Şurasında özünün prioritet məqsədi kimi qarşıya qoyan ölkəmiz, iki il ərzində, qurumun qeyri-daimi üzvü kimi uğurlu fəaliyyətini davam etdirmiş, sədrliyi dövründə beynəlxalq sülh və təhlükəsizliyin qorunmasına töhfələrini vermiş, Şuranın gündəliyində duran məsələlərin müzakirəsində fəal rol oynamış və daim öz qətiyyətli mövqeyini ortaya qoymuşdur. Azərbaycan müstəqillik tarixində ilk dəfə bu ali qurumun üzvü kimi beynəlxalq gündəlikdə duran ən aktual məsələlər üzrə müxtəlif səviyyələrdə müzakirələrin aparılmasının və qərarların qəbul edilməsinin, bilavasitə iştirakçısı olmuşdur. 2012-ci il mayın 4-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Sədrliyi və BMT-nin Baş Katibi Pan Gi Munun iştirakı ilə Təhlükəsizlik Şurasının "Terror aktlarının beynəlxalq sülh və təhlükəsizliyə törətdiyi təhdidlər: Terrorçuluqla mübarizə üzrə öhdəliklərin yerinə yetirilməsində beynəlxalq əməkdaşlığın gücləndirilməsi" mövzusunda yüksək səviyyəli iclası keçirilmişdir. Azərbaycan beynəlxalq sülhün və təhlükəsizliyin möhkəmləndirilməsi və qorunmasında, davamlı inkişaf və demokratikləşmə prosesində BMT-nin vacib rol oynadığını qəbul edir. BMT-nin fəaliyyəti 3 sütun üzərində qurulub: sülh və təhlükəsizlik, inkişaf və insan hüquqları. Azərbaycan beynəlxalq ictimaiyyətin fəal üzvü kimi BMT Nizamnaməsində əks olunmuş əsas məqsəd olan beynəlxalq sülh və təhlükəsizliyin bərqərar olunmasına davamlı olaraq töhfə verir. Azərbaycan bu məqsədlə BMT orqanlarında sülh və təhlükəsizlik məsələlərinə dair siyasi müzakirələrdə iştirak edir və BMT-nin mandatı ilə həyata keçirilən praktiki fəaliyyətə töhfə verir.

AZƏRBAYCAN - BMT ƏLAQƏLƏRİNDƏ ƏHƏMİYYƏTLİ ƏMƏKDAŞLIQ

Azərbaycan BMT-yə üzv olduğu tarixdən inkişaf məsələləri üzrə əhəmiyyətli əməkdaşlıq formalaşdırılmışdır. Azərbaycanın bu istiqamətdə BMT ilə əməkdaşlığı iqtisadi artım, yoxsulluğun aradan qaldırılması, ərzaq təminatı, təhsil, ətraf mühit, gender bərabərliyi və s. kimi mühüm inkişaf məsələlərini

əhatə edir. 1 mart 2021-ci il tarixində BMT və Azərbaycan arasında 2021-2025-ci illər üçün Dayanıqlı İnkişafa dair Əməkdaşlıq üzrə Çərçivə Sənədi imzalanmışdır. 2021-ci ildə həmçinin 2021-2025-ci illər üçün BMT-nin İnkişaf Proqramı, BMT-nin Əhali Fondu və BMT-nin Uşaq Fondu ilə əməkdaşlığa dair ayrıca proqram sənədləri qəbul edilmişdir. COVID-19 pandemiyasına qarşı mübarizədə həmrəylik, çoxtərəflilik və beynəlxalq əməkdaşlığın gücləndirilməsinin vacibliyi nəzərə alınaraq, Qoşulmama Hərəkatının sədri qismində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Cənab İlham Əliyevin təklifi əsasında Hərəkatın təşəbbüsü və BMT üzv dövlətlərinin mütləq əksəriyyətinin dəstəyi ilə 3-4 dekabr 2020-ci il tarixlərində BMT Baş Assambleyasının dövlət və hökumət başçıları səviyyəsində COVID-19-a qarşı mübarizə mövzusunda həsr olunan 31-ci xüsusi sessiyası çağırılmışdır. Sessiyanın yüksək səviyyəli seqmentində 70-dən çoxu dövlət və hökumət başçıları, 48-i isə nazirlər səviyyəsində olmaqla ümumilikdə 147 üzv dövlət çıxış etmişdir.

23 mart 2021-ci il tarixində BMT-nin İnsan Hüquqları Şurasının 46-cı sessiyası çərçivəsində Qoşulmama Hərəkatının sədri qismində Azərbaycanın təşəbbüsü ilə "COVID-19 əleyhinə peyvəndlərə bərabər, məqbul qiymətə, vaxtında və universal əlçatanlığın təmin edilməsi" adlı qətnamə qəbul edilmişdir. Qətnamə inkişaf etmiş və inkişaf etməkdə olan dövlətlər arasında COVID-19 əleyhinə peyvəndlərin ədalətli və qeyri-bərabər bölüşdürülməsi məsələsinin insan hüquqlarından istifadəyə mənfi təsiri məsələsinə diqqəti cəlb edir və bunun pandemiyanın tamamilə aradan qaldırılmasında, eləcə də BMT-nin Dayanıqlı İnkişaf Gündəliyində nəzərdə tutulan məqsədlərə nail olunmasında başlıca əngəllərdən biri olduğunu vurğulayır. Qətnaməyə ümumilikdə 137 dövlət həmmüəlliflik etmişdir ki, bu da BMT-nin İnsan Hüquqları Şurasında qəbul edilən qətnamələr üçün olduqca yüksək göstəricidir. Beynəlxalq təşkilatlar içərisində öz universallıq dərcəsinə, əhatəliyinə, dünya siyasətindəki roluna və yerinə görə, ən yüksək qurumlardan biri olan BMT ilə Azərbaycan əlaqələri davamlı xarakter daşıyır.

BMT ailəsinin tamhüquqlu üzvü olan Azərbaycan, Yer üzündə sülhün və təhlükəsizliyin bərqərar edilməsi, bütün dünya xalqlarının əmin-amanlığı, xoşbəxtliyi və rifahı naminə yeritdiyi siyasət sayəsində dünya dövlətləri arasında layiqli yer tutur. Azərbaycan yoxsulluqla mübarizədə əldə olunan nailiyyətlərə və əhalinin sosial rifahının yaxşılaşdırılması sahəsində həyata keçirilən uğurlu siyasətə görə BMT tərəfindən mükafatlara layiq görülmüşdür. 2015-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev əhalinin sosial rifahının yaxşılaşdırılması istiqamətində ölkə rəhbərliyinin siyasi iradəsi, bununla əlaqədar həyata keçirilən dövlət proqramları, savadsızlığın və yoxsulluğun minimuma endirilməsi və Minilliyin İnkişaf Məqsədlərinin uğurla həyata keçirilməsi istiqamətində görülən tədbirlərə görə "Cənub Cənub" mükafatı ilə təltif olunmuşdur. 2021-ci il üzrə Dayanıqlı İnkişaf Hesabatında Azərbaycan regionda ən yaxşı nəticə göstərərək 165 ölkə arasında 55-ci yeri tutmuşdur. Hesabatda Azərbaycanın yoxsulluğun azaldılması, səhiyyə, qidalanma, qadınların əmək bazarında iştirakı, təmiz su və sanitariya, enerjiyə əlçatanlıq, internet istifadəsi, nəqli kəsilmək təhlükəsi olan canlıların mühafizəsi, əhalinin rifahının yaxşılaşdırılması, şəhər və yaşayış məntəqələrinin dayanıqlı inkişafı sahələrində əldə etdiyi tərəqqi vurğulanır. Hal-hazırda Azərbaycan öz xarici siyasətində beynəlxalq hüququn ali prinsiplərini əsas götürərək, müxtəlif mədəniyyətlərin dinc şəkildə birlikdə yaşaması, dini tolerantlıq, fundamental insan hüquqlarının müdafiəsi, təhsil və yaradıcılıq hüquqlarının qorunması, iqtisadi və sosial sahələrdə davamlı inkişafın təmin edilməsini uğurla həyata keçirməkdədir.

Nəzakət ƏLƏDDİNQIZI

Media nümayəndələri üçün kibertəhlükəsizlik mövzusunda təlim keçirilib

dair təlimlər təşkil edir. Bu il isə ilk dəfə olaraq tədbirlərini daha geniş miqyasda keçirərək, İRIA ilə birgə reallaşdırıb.

Ölkədə innovasiya mövzusunda liderliyini qoruyan hər iki qurum il ərzində mütəmadi təlimlər təşkil edəcək. Süni İntellekt, rəqəmsallaşma, kibertəhlükəsizlik, innovasiya kimi mühüm mövzuları əhatə edən proqram iştirakçılara rəqəmsal transformasiya dövründə müasir media trendlərinə uyğunlaşmaq üçün praktik biliklər qazandıracaq.

"Bakcell" haqqında

"Bakcell" Azərbaycanın ilk və ən

Media nümayəndələri üçün kibertəhlükəsizlik mövzusunda təşviq etmək məqsədilə təlim keçirilib. Altmışa yaxın iştirakçının qatıldığı təlim "Bakcell" və innovasiya və Rəqəmsal İnkişaf Agentliyinin (İRİA) birgə tərəfdaşlığı çərçivəsində baş tutub. İl ərzində planlaşdırılan təlimlər silsiləsinin ilk sessiyasında media nümayəndələrinə rəqəmsal təhlükəsizlik sahəsində əsas risklər, kibertəhlükəsizlik insidentlərinə qarşı müdafiə üsulları və rəqəmsal medianın informasiya təhlükəsizliyindəki rolu barədə ətraflı məlumat verilib. Təlim iştirakçıları, eyni zamanda, süni intellektin kibertəhlükəsizlikdə tətbiqi, məlumatların məxfiliyi və kiberrızadçılıq riskləri kimi vacib mövzular ətrafında müzakirələr aparıblar.

"Telekom sektorunda süni intellekt və innovasiyalar getdikcə daha böyük rol oynayır və biz media nümayəndələrinin bu trendləri yaxından izləməsinə kömək etməyi vacib hesab edirik. İnənirəm ki, təşkil etdiyimiz təlimlər iştirakçıların texnoloji yeniliklərə dair biliklərini artırmağa və rəqəmsal sahədəki dəyişiklikləri daha dolğun işıqlandırmaqlarına imkan yaradacaq", - deyərək "Bakcell"-in baş direktoru Klaus Müller bildirib.

İRİA-nın İdarə Heyətinin sədri Fərid Osmanov isə təlimin əhəmiyyətini vurğulayaraq bildirib: "Media cəmiyyətin yeniliklərə açıq olmasında və inno-

vativ düşüncənin formalaşmasında mühüm rol oynayır. Son dövrlərdə kibertəhlükəsizlik və rəqəmsal ekosistemin qorunması xüsusilə aktual məsələyə çevrilib. Bu təlimlər media nümayəndələrinə yalnız rəqəmsal bacarıqlar qazandırmır, eyni zamanda, onları kibertəhlükəsizlik risklərinə qarşı daha hazırlıqlı edir. Rəqəmsallaşan dünyada medianın təhlükəsiz informasiya mühitini qoruması strateji əhəmiyyət kəsb edir."

Qeyd edək ki, "Bakcell" 2012-ci ildən etibarən hər il media nümayəndələri üçün innovasiya və texnologiyalara

böyük özəl telekommunikasiya şirkətidir. Hazırda "Bakcell" üç milyondan çox müştərini yüksək innovativ, keyfiyyətli və sürətli telekommunikasiya xidmətləri ilə təmin edir. Şirkət süni intellektə əsaslanan həllər vasitəsilə Azərbaycanın davamlı inkişafına töhfə verir və Azərbaycan iqtisadiyyatının qeyri-neft sektorunun ən böyük investorlarından biridir. "Bakcell" müxtəlif ölkələrdə telekommunikasiya, enerji, yüksək texnologiyalar və tikinti sahələrində fəaliyyət göstərən "NEQSOL Holding" beynəlxalq şirkətlər qrupunun tərkibinə daxildir.

MƏTLƏB
Metlebsalahov@mail.ru

Putin və Tramp Ukraynanı bölüşdürürlər...

Hazırda dünya siyasətinin ən əcaib oyunlarından birinə şahidlik edirik. "Cəlladlar və onların qurbanları aşkarca göz qarşısındadırlar. Co Baydenin qanlı əsəri sayılan Ukrayna "müharibəsi" ucbatından on minlərlə ukraynalı öldürüldü, yüz minlərlə insan dünyanın dörd yanına səpələndi getdi. Soyqəmlər fevral günündə, şaxtada-qovğunda hara gəldi qaçan, yollarda məhv olan ukraynalıların o dəhşətli görüntüləri hələ də gözələrimin qarşısındadır. Siyasət və milyard dollarlar qazanmaq naminə, silah ticarəti üçün bu insanlar qurban verildilər. Əlbəttə, bütün siyasətlərin isti yorğan kimi bürünüb özünə haqq qazandırdığı ideyalar, "nəyinsə naminə, nəyə görə" kimi ifadələr, siyasi iyrənclik kimi bir vaxtlar dəbdə olan "demokratiya" şüarı və sairə...

İndi məlum olur ki, C.Baydenin başladığı bu qanlı BİZNES və KORRUPSIYA oyunu müharibə deyil, elə əsl oyun imiş və bütün tərəflərə milyardlar qazandırmış. Təkcə yeni Ağ Ev sahibi Donald Trampın Ukraynaya xərclənən milyardlarla bağlı sorğu-suala başlaması, Kiyevə göndərilən pulları geri istəməsi, üstəlik Ukraynanın iştirakı olmadan Vladimir Putinlə Ukraynanı bölüşdürmək üçün hərəkətə keçməsi, müharibə adı verilmiş bu qanlı oyuna siyasət əvəzinə ticarət kimi yanaşması bütün dediklərimi təsdiqləyən faktlardır. Diqqət edin: bu adam da sanki yeyilməkdə olan dadlı ət kimi özünü Ukrayna böhranına çatdırıb və "burda mənim də payım olacaq" deyir. Bu, gerçəkdən açıqdan-açıq belədir. Bir nüansa xüsusilə diqqət edək. C.Bayden Ukrayna ətrafında silah ticarəti üçün qanlı oyun qurdu və həm öz oğlu, həm də silah təcirləri olan yaxın ətrafı güclü şəkildə bu məsələdən karlı qazanclarla ayrıldılar. Əlbəttə, Emmanuel Makron və digər Avropa siyasət liderləri də bu qanlı oyundan gözəl pay götürürdülər. Çünki D.Trampın onları Ukrayna məsələsindən oyundankənər vəziyyətə salmaları səbəbsiz deyil. Kifayət qədər məlumatlı şəxs sayılan hazırkı ABŞ Prezidenti bu Avropa liderlərinin Ukrayna məsələsindən nələr qazandıqlarını və C.Baydenə nələr qazandırdıqlarını əla bilir. Ona görə gələn kimi onları oyundankənər vəziyyətə saldı.

"Donald Tramp Ukrayna məsələsində özünü Prezidentdən daha çox yırtıcı biznesmen kimi aparır"

İndi D.Tramp da gəlib hakimiyyətə və deyir ki, növbə mənimdir və istədiyim kimi idarə edəcəm bu məsələni. Deyir sülh yaradacam və Ukraynadakı təbii sərvətləri ABŞ istismar edəcək. Təbii ki, V.Putinlə razılaşma əsasında. Bilirsiniz dəhşətli olan nədir? D.Tramp Ukraynanın təbii sərvətlərinə göz qoyduğunu heç gizlətmir də. ABŞ Prezidenti jurnalistlərə bildirib ki, Vaşinqton administrasiyası Ukraynada faydalı qazıntıların hasilatı ilə bağlı mümkün sazişə yenidən baxmaq niyyətindədir. Sİ-TAT: "Düşünürəm ki, mən onu dirçəldəcəyəm. Baxarım nə olacaq". ABŞ lideri Ukrayna tərəfi üçün hansı nəticələri nəzərdə tutduğunu izah etməyib. Təkcə bu məlumatın özündən aydın olur ki, Ukrayna ətrafında yeni iqtisadi yırtıcı siyasət işə düşmək üzəndir. Bu dəfə müharibə, qanlı toqquşma ilə deyil, iqtisadi yırtıcı istismarla.

Ukraynanın sahib olduğu nadir təbii ehtiyatlar - uran, litium, titan kimi sərvətlər bundan sonra çox güman ki, Rusiya və ABŞ arasında bölünəcək. Siyasətin davamı sayılan bütün müharibələrdə olduğu kimi, "dava yorğanı", qazanc və sərvət davasıdır. "Demokratiya", "ölkə mənafələri", "xalq-millət uğrunda" kimi jarqonları yalnız siyasət oyunçularının əlinə oynayan və siyasət qurbanlarını bəzəndirmək üçün istifadə olunan dedi-qodu. Bu, yeganə həqiqətdir. Baxın, minlərlə, on minlərlə ukraynalı ya öldü, ya Avropa ölkələrində əsir-yesir qalıb, onların sərvətini dünya nəhəngləri bölüşdürürlər. Hətta dədə-baba malı kimi...

Trendyol azərbaycanlı istifadəçiləri üçün "Trendyol ev kolleksiyası"nı təqdim edir

Dünyanın aparıcı elektron ticarət platformalarından biri və Türkiyənin aparıcı e-ticarət platforması "Trendyol" azərbaycanlı istifadəçiləri üçün məhsul çeşidini genişləndirərək özünün ev kolleksiyasını təqdim edib. Azərbaycanda və digər ölkələrdə təqdim olunan "Trendyol ev kolleksiyası" yataq dəstləri, hamam aksesuarları, dəsmallar, masa örtüləri və dekorativ yastıqlar daxil olmaqla, geniş məhsul çeşidlərini təqdim edərək, "Trendyol"-un sürətlə böyüyən məişət malları kateqoriyasına əlavə olunub.

Eksklüziv olaraq Türkiyədə istehsal edilən "Trendyol"-un ev tekstili malları 100% pambıqdan və pambıq-polyester qarışığından hazırlanıb.

trendyol

"Trendyol"-un azərbaycanlı istifadəçiləri Novruz bayramı ərəfəsində 100-ə yaxın kateqoriya üzrə 33 min adda ev tekstil məhsulu və ev əşyası seçə bilərlər.

Trendyol platformasında tekstil məhsullarından elektronika, uşaq qidalarından ev dekorasiyasına qədər 1500-dən artıq kateqoriyada məhsul təqdim olunur.

Hazırda Trendyol Azərbaycanda 2 milyondan çox müştəriyə xidmət edir. Son iki ildə Trendyol tətbiqi Azərbaycanca ən çox yüklənən mobil tətbiq olub.

Türk öz varlığını, böyüklüyünü dünyaya yaranandan bu günə qədər qətiyyəti, mübarizliyi, ədalətli mövqeyi ilə hər bir bəşər övladına nümayiş etdirib. Ona görə də, Türkün gücü, qüdrəti dünyanın hər bir bölgəsində hiss olunur və qəbul edilir. Baxmayaraq ki, bəzi mərkəli dairələr, pozucu qüvvələr müxtəlif vasitə və üsullarla türk qətiyyətini sarsıtmağa, mübarizəsini əngəlləməyə, hədəfini yayındırmağa çalışıb. Lakin həqiqət ondan ibarətdir ki, istəklərinə nail ola bilməyiblər. Qısa müddət sonra acı məğlubiyyətlə üzləşiblər. Bu baxımdan tam qətiyyətlə qeyd etmək olar ki, bəşəriyyət mövcud olduqca türklük yaşayacaq və var olacaq. İndiki mərhələdə müxtəlif terrorçu qruplaşmalara siyasi, hərbi dəstək verməklə Türkiyəyə qarşı terror aktları törətməyə vadar edənələr, sonda terrorçularla yanaşı özləri də məğlubiyyətə düşər olacaqlar.

Necə ki, 30 illik işğal dövründə xarici qüvvələr erməni terrorçularına müxtəlif növ silah-surasatla təmin etməklə Azərbaycana qarşı terror siyasəti həyata keçirməyə çalışdılar. Lakin nəticədə Azərbaycan ordusu Ali Baş Komandan İlham Əliyevin komandanlığı ilə ildırım sürətli əməliyyat keçirməklə 44 günə Ermənistan ordusunu darmadağın edib, ərazi bütövlüyünü təmin etdi. Sonrakı mərhələdə həyata keçirilən antiterror əməliyyatları ilə Qarabağda kök salan terrorçu ideoloqlar silahlı qruplaşmaları ilə bir yerdə məhv edildilər. Hazırda onların əsas başbirləşmələri Azərbaycan məhkəməsi qarşısına çıxarılaraq insanlıq əleyhinə törətmiş olduqları cinayətlərə görə mühakimə edirlər. Bu baxımdan dost, qardaş Türkiyəyə qarşı uzanan əllərin kəsilməyi gün uzaqda olmadığı şübhəsizdir. Daha doğrusu, artıq uzun illər Türkiyəyə qarşı terror aktları törətmiş "PKK" terror təşkilatının buraxılması ilə bağlı bəyannatlar səsləndirilir. Yeni Türk zopası nəhayət terror təşkilatı olan "PKK"-nı diz çökməyə məcbur edib.

"PKK" yaradanlar peşman edildi

Fakt ondan ibarətdir ki, "PKK" 1974-cü il də ABŞ tərəfindən yaradılsa da, sonradan bu təşkilata bir sıra ölkələr hərbi, maliyyə yardımları göstərərək. Nəzərə almaq lazımdır ki, Rusiya, Çin, Fars-molla rejimi Hindistan, İsveçrə, Misir, İsrail, Tunis, Səudiyyə Ərəbistanı, Ukrayna və Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri "PKK"-nı terror təşkilatı kimi tanıyırlar. Bu isə onu deməyə əsas verir ki, hazırkı mərhələdə sözügedən ölkələr "PKK"-ya hərbi, siyasi, maliyyə yardımları göstərirlər. Bununla belə Avropa Birliyi ölkələri, NATO, ABŞ, Avstraliya, Yaponiya, Kanada, Qazaxıstan və regionda Türkiyə, Suriya, İraq və İran da daxil olmaqla, müxtəlif ölkələr və beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən terror təşkilatı kimi tanınır. "PKK" Avstraliyada yerləşən İqtisadiyyat və Sülh İnstitutunun (IEP) "2018 Qlobal Terror İndeksi" hesabatında "Avropanın ən ölümcül terror təşkilatı" olaraq qeyd edilib. 2016-cı ildə 268, 2017-ci ildə isə 71 nəfərin ölümünə görə məsuliyyət daşıyırdı. 2020-ci ilə qədər Türkiyə sərhədləri daxilində 500-ə yaxın silahlı "PKK" üzvü olduğu, ümumilikdə 60.000-ə yaxın terrorçunu özündə birləşdirir. Ümumilikdə bu günə qədər "PKK" terror təşkilatı tərəfindən 25 minə qədər dinc sakin, əsgər və zabıt terrorun qurbanı olub. Silah, narkoticarətin əsas iştirakçısı olan "PKK" bu vasitələrlə hər milyardlarla dollar qazanc əldə edib. Bu barədə 2020-ci il də Birləşmiş Millətlər Təşkilatı tərəfindən dərc edilən "Müəssəsskil Cinayətkarlıq Təhlükəsinin Qiymətləndirilməsi" hesabatında təşkilatın narkotik ticarətindən 1 milyard dollara qədər maliyyə vəsaiti əldə etdiyi qeyd olunur. Xatırlatmaq lazımdır ki, Türkiyənin Milliyyətçi Hərəkət Partiyasının (MHP) lideri Dövlət Baxçalı partiyasının

Türk zopası "PKK"-nı təslim olmağa məcbur etdi

Abdulla Öcalan: "Konqresinizi toplayın, qərar verin, bütün qruplar silahlarını yerə qoymalı və "PKK" özünü buraxmalıdır"

qrtoplantisında "PKK" terror təşkilatının lideri Abdullah Öcalanın parlamentə gələrək burada qruplaşmanın buraxılmasını elan etməsinə təklif etmişdir.

Bildirmişdir ki, Abdulla Öcalan PKK-nın siyasi qanadı sayılan DEM Partiyasının sıralarına qatılsın və silahı yerə qoyduğunu bəyan edib, terrorun tamamilən bitdiyini, PKK-nın ləğv edildiyini açıqlasın: "Əgər o, bu fərasət və qətiyyəti nümayiş etdirsə, "Ümid hüququ"ndan istifadə ilə bağlı hüquqi tənzimləmə aparılmalı və ondan bəhrələnməsinin yolu geniş açılmalıdır. Nə Qəndil, nə də Ədirnə; ünvan İmralıdan DEM-ə qədər uzanmalı və bu ciddi və tarixi terror problemi ölkə gündəmindən tamamilə çıxarılmalıdır. Hodri meydan, biz buna hazırıq; Biz vətənimiz, millətimiz, dövlətimiz, bayrağımız, ümumi gələcəyimiz, tam müstəqilliyimiz naminə buna da sonuna qədər dözməyə hazırıq. Türkiyə və türk milləti üçün hər cür fədakarlığa, hər əziyyətə dözməyə, lazımlı olan hər addımı atmağa qərarlıyıq, sadıq, tarix qarşısında deyirəm, and içmişik. "Yeni Yüzyıl, Yeni Həyat, Yeni Türkiyə" əsasında baqajı boşaldaq, milli ideallara birlikdə nail olaq. Üçüncü mühakimə cümləm belədir: Diyarbəkirlilə anaların səssiz qışqırtısı eşidilməli, övladlarına qovuşmalı, hamısının gülüşünə səbəb olmalı, problemin qaynağı olanlar hərəkətə keçməlidir. Bilinməlidir ki, bu da mənim uzatdığım əlin mesajıdır. Terrorçu üsullarla hər hansı yaxın və ya uzaq məqsədə nail olunduğu görülməyib və eşidilməyib. Dinc yollar olanda terrora əl atmaq şər, xəyanət, qətl və vəhşilikdir. Türk milləti separatçı terrorla yaşamağa məcbur deyil".

D.Baxçalı "PKK"-nı tör-töküntülərinə xəbərdarlıq etməyi də unutmayıb: "Türkiyə Cümhuriyyəti separatçı terror təşkilatını məhv etməyə qadirdir. Bununla belə Kürd qardaşlarım, gələn bir olaq, birlikdə olaq, bizimlə fitnə-fəsad törədənlərin arasına girmək istəyənləri tarixin zibilliyinə göndərək.

ti prioritet hesab etdilər. Bu prosesi Cümhuriyyətin uniformist şərtləri ilə daha da sürətləndirib. Bu baxımdan indi əsas vəzifə bu gün çox xeyli kövrəkləşmiş tarixi münasibətləri inanclardan kənara çıxmadan, qardaşlıq ruhunda yenidən qurmaqdır".

Baş terrorçu onu da bildirib ki, qruplaşma silahı yerə qoymalı və təslim olmalıdır: "Sülh və demokratik cəmiyyət dövrünün tələbi ilə reallığa uyğun inkişaf etdirilməlidir. Hörmətli Dövlət Baxçalının çağırışının, cənab Prezidentin göstərdiyi iradənin və digər siyasi partiyaların məlum çağırışa müsbət yanaşmalarının yaratdığı bu mühitdə silahı yerə qoymağa çağırırım və bu çağırışın tarixi məsuliyyətini öz üzərimə götürürəm. Konqresinizi toplayın, qərar verin, bütün qruplar silahlarını yerə qoymalı və PKK özünü buraxmalıdır".

A.Öcalanın çağırışından sonra İraq, Suriya bölgələrində yer alan "PKK" terror təşkilatının qruplaşmaları silahı yerə qoyacaqlarını bəyan ediblər.

İmranlıda həbsxanada terrorçubaşı Abdullah Öcalanla görüşdən sonra 7 nəfərlik DEM Partiyasının nümayəndə heyəti İstanbulda otele gələrək KİV nümayəndələri qarşısında A. Öcalanın bəyanatını səsləndiriblər. Mətbuat konfransında ilk çıxış edən DEM Partiyası TBMM sədrinin

müavini Sırrı Süreyya Öndər prosesdə əməyi olan hər kəsə təşəkkür edib: "Bu mənasız və xaoslu prosesdə itirdiklərimizə hərbi polis də daxil olmaqla bu ölkənin bütün uşaqlarına rəhmət diləyirik". S.Öndər başda Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğan, MHP sədri Dövlət Baxçalı və CHP sədri Özgür Özəl olmaqla, əməyi keçən bütün siyasətçilərə təşəkkür edərək, "Sülhü dəstəkləyən, bunun əvəzini ödəyən, bir şey edə bilməsələr dua edən hər kəsə təşəkkür edirəm. Bu ölkənin əvvəlki şöhrətinə qayıtmağın vaxtıdır. Biz tarixin müsbət dönüş nöqtəsindəyik". Daha sonra Abdulla Öcalanın hazırladığı bir səhi-fəlik mətni əvvəlcə kürdcə Ahmet Türk, daha sonra türkçə Pervin Buldan oxuyub. A. Öcalanın orijinal əlyazma mətni də KİV nümayəndələrinə və ictimaiyyətə təqdim edilib.

Diqqətçəkən məqam ondan ibarətdir ki, A.Öcalanın çağırışından sonra İraq, Suriya bölgələrində yer alan "PKK" terror təşkilatının qruplaşmaları silahı yerə qoyacaqlarını bəyan ediblər. İraqdakı PKK terror təşkilatının üç qruplaşmasının ardınca Suriya qolu da silahı yerə qıyacaqlarını açılayıblar. Kürdistan İşçi Partiyası (PKK) terror təşkilatının Suriya qolu kimi tanınan PYD-nin lideri Salih Müslim A. Öcalanın çağırışını dəstəklədiyini bəyan edib. Salih Müslim bildirib ki, əgər siyasi qrup kimi fəaliyyət göstərməyimizə icazə verilərsə, silahı yerə qoymağı qəbul edirik.

Görünən ondan ibarətdir ki, Türkiyənin dünyada getdikcə güclənməsi və daha geniş formada terrorçuları, eləcə də onların havadarlarını sıradan çıxartması "PKK" ideoloqlarını və onların havadarlarını ciddi narahat etdiyindən təslim olmağa və yaşamaq ümidi ilə geri çəkilməyə məcbur olublar. Bu, bir daha Türkün zəməti, böyük qələbəsidir.

İLHAM ƏLİYEV

Türkiyə prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan yaxın vaxtlarda Tbilisiyə səfər edə bilər. Bu barədə Gürcüstanın xarici işlər naziri Maka Boçorişvili Ankaraya səfəri zamanı danışıb. Türkiyə Qafqaz respublikası ilə strateji tərəfdaşlığın vacibliyini vurğulayıb və həmçinin İrəvanın Tbilisidən nümunə götürə biləcəyinə işarə edib. Boçorişvili ilk rəsmi səfərini Türkiyəyə edib. Ankara və Tbilisi strateji tərəfdaşdırlar. Gürcüstanın ticarət dövriyyəsinin 13,9%-i Türkiyənin payına düşür. 2025-ci ildə onlar 3 milyard dollardan çox ticarət həyata keçiriblər. Bu, digər məsələlərlə yanaşı, Çini Avropa ilə birləşdirən Orta Dəhliz və Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun inkişafı ilə də asanlaşdırılmalıdır. Gürcüstan hakimiyyəti də ümid edir ki, Türkiyə NATO-ya daxil olmaq yolunda onların ölkəsini dəstəkləyəcək.

Boçorişvilinin dediyi kimi, bu gün Ankara və Tbilisi ətrafında çoxlu məsələlər var ki, onların həlli müdriklik, ehtiyatlılıq və yorulmaz zəhmət tələb edir ki, regionumuzda sülh olsun, iqtisadi inkişaf haqqında daha çox düşünə bilək. O, Gürcüstanın Türkiyə və Azərbaycan ilə üçtərəfli əməkdaşlıq formatını yüksək qiymətləndirdiyini vurğulayıb. "Onilliklər ərzində bu strateji əhəmiyyətli birlik bizə bir çox faydalı layihələri həyata keçirmək imkanı verib. "Ümid edirəm ki, gələcəkdə sizinlə bu formata işi davam etdirmək və strateji tərəfdaşlığımızın daha da möhkəmlənməsinə birgə töhfə vermək imkanım olacaq", - Boçorişvili bildirib. Nazir bildirib ki, Ərdoğan yaxın vaxtlarda Tbilisiyə səfər edə bilər.

Üçtərəfli əməkdaşlıq formatı və Ermənistan

Öz növbəsində Türkiyənin xarici işlər naziri Hakan Fidan Tiflisin xarici siyasətini regionun digər ölkələrinə nümunə göstərib. "Türkiyə, Azərbaycan və Gürcüstan kifayət qədər yüksək strateji funksiyaya malik çox mühüm layihələrin hazırlanmasında çoxdan iştirak ediblər. Nazir artıq qeyd edib ki, bu layihələrin hazırlanmasında hər üç ölkənin iştirakı həlledici əhəmiyyətə malikdir və bütün bunlar, əlbəttə ki, son nəticədə regionda sülhün bərqərar olmasına imkan verəcək. Xüsusilə Xəzər dənizinin həm Avropa, həm də global bazarların inkişafında imkanları. Və təbii ki, Qara dəniz regionu və onun potensialı böyük əhəmiyyət kəsb edir. Bunlar yüksək səviyyəli layihələr olmaya bilər, lakin onların regional nöqtəyi-nəzərdən inkişaf etdirilməsi çox vacibdir. Bizim artıq üç ölkə - Türkiyə, Gürcüstan və Azərbaycanla nümunəvi əlaqələrimiz var və bu, regionun digər ölkələri üçün nümunəvi model sayıla bilər", - deyərək Türkiyə XİN rəhbəri bildirib.

Aydındır ki, H.Fidan başqa dövlətlər dedikdə Ermənistanı nəzərdə tutub. 2023-cü ildən İrəvan Cənubi Qafqazda özünün "Sül-

hün kəsişməsi" layihəsini irəli sürür və bu layihənin həyata keçirilməsində digərləri ilə yanaşı Türkiyəni də cəlb etmək istəyir. Ankara regional layihələrin ələhinə olmasa da bu təşəbbüs barədə dəqiq fikir söyləməyib. İki ölkə arasında birbaşa əlaqə üçün Ermənistan hakimiyyəti ilə danışıqlar aparır. Hər iki ölkənin nümayəndələri sonuncu dəfə fevralın 20-də Vyanada ATƏT Parlament Assambleyasının qış sessiyası çərçivəsində görüşüblər. "Görüşdə iki ölkə arasında münasibətlərin normallaşması ilə bağlı məsələlər müzakirə olunub. Ermənistan parlamentindəki "Mülki müqavilə" fraksiyasının katibi Artur Hovhannisyan, "Regionda yolların və digər infrastrukturların tez bir zamanda açılmasının və iqtisadi əlaqələrin inkişaf etdirilməsinin vacibliyi hər iki tərəfdən qeyd edilib" deyib.

Bununla belə, irəliləyişdən danışmaq hələ tezdir. Birincisi, Ankara İrəvanın Bakı ilə sülh müqaviləsi imzalamasını istəyirlər. Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanın sözlərinə görə, sənəd layihəsindəki 17 bənddən ikisi razılaşdırılmalıdır. Bundan başqa,

azərbaycanlılar Ermənistanın Dağlıq Qarabağın müstəqilliyi ilə bağlı tələblər irəli sürməsinin nəzəri imkanlarını belə istisna edən yeni Konstitusiyanın qəbulunu gözləyirlər.

Qafqaz İnstitutunun elmi işçisi Qrant Mikaelyan deyib ki, Gürcüstanla Türkiyə arasında münasibətlər hər gün daha geniş xarakter alır, lakin Ermənistan nə qədər çalışsa da, o səviyyəyə belə çatı bilməyəcək. "Ankara ilə yaxınlaşma siyasətinin bir hissəsi olaraq Tiflis nəinki pul, həm də problemlər olsa da, kifayət qədər çox qazanıb. Məsələn, Acarıstanda müsəlmanların sayı getdikcə çoxalır. Mixail Saakaşvilinin öz etirafı ilə desək, bağlanan azad ticarət sazişi böyük səhv imiş. Digər tərəfdən, əhəmiyyətli türk sərmayələri bu mənfi cəhətləri üstələyir", - deyərək Mikaelyan bildirib.

Ekspertin fikrincə, Ermənistanın ilkin mövqeləri Gürcüstandan qat-qat pisdır. "Əvvəla, Ermənistan Türkiyə ilə de-fakto qeyri-dost vəziyyətindədir. Bunu sərhədin bağlanması və embarqo da göstərir. Üstəlik Türkiyə Azərbaycanın yanındadır və bütün siyasəti Ermənistanla qarşıdır, çünki məqsədi

Ermənistan ərazisindən keçən Zəngəzur dəhlizi vasitəsilə Orta Asiya ölkələrinə yol açmaqdır. Bəziləri hesab edir ki, Ankarada hakimiyyət dəyişikliyi onun xarici siyasətində dəyişikliyə səbəb ola bilər, lakin bu, Ərdoğanın əvvəl də belə idi", - deyərək Mikaelyan yekunlaşdırıb.

Qeyd edək ki, Ankara ilə münasibətlərin qurulması üçün təkəcə Bakı ilə sülh kifayət etməyəcək. Sülh müqaviləsi yeni Konstitusiyanın qəbul edilməsindən və Zəngəzur dəhlizinin açılmasından sonra olacaq. Həmçinin Ermənistan Fransa və Hindistanla müdafiə sahəsində əməkdaşlığı kəsməli, sonra isə tərksilahl olmalıdır. Ümumiyyətlə, Azərbaycan və Türkiyənin Ermənistanı strateji düşmən kimi görməyi dayandırması üçün Paşinyan hakimiyyətinin bütün güzəştləri birtərəfli olmalıdır. Çünki, məğlub tərəfdir, işğalçıdır, 30 il Azərbaycan torpaqlarını istismar edib, yeraltı və yerüstü sərvətlərini talayıb, azərbaycanlılara maddi və mənəvi ziyan vurub.

Ermənilər düşünürlər ki, Türkiyə və Azərbaycanın haqlı şərtlərini yerinə yetirsələr sonda öz milli kimliklərindən əl çəkməli olacaqlar. Bu proses Türkiyənin qondarma "erməni soyqırımı"nı tanımaqdan imtina etdikcə daha da dərinləşəcək. Azərbaycanla sülh müqaviləsi və Türkiyə ilə sərhədlərin açılmasından sonra baş verənlər isə erməniləri daha çox narahat edir. Daha doğrusu ermənilər bu qarabasma ilə yaşayırlar ki, guya 85 milyonluq Türkiyə və 11 milyonluq Azərbaycan arasında sıxışmış vəziyyətdə qalan ermənilər assimilyasiyaya məruz qalacaqlar. Sülh müqaviləsinin uzanması bununla bağlı ola bilər.

Ermənilər Gürcüstanda da oxşar vəziyyətin olduğunu düşünürlər, xüsusən də Acarıstanda türk dilinin artıq kifayət qədər geniş yayılması onları təşvişə salıb. Gələcəkdə Türkiyə və Azərbaycanın regionda təsirinin daha da artmasından qorxan ermənilər təxribatçı hərəkətlərini Gürcüstanda da davam etdirmək istəyirlər. "Gürcü arzusu" mühafizəkar, milli yönümlü siyasət yeridir ki, bu da onun mövqeyini daha da sabitləşdirir. Öz növbəsində, Paşinyanın Cənubi Qafqaz şəraitində "açıq və demokratik dünyaya doğru kursu" Ermənistanı tələyə sala bilər.

V.VƏLİYEV

Evlərin qiyməti niyə bahalaşır?

İqtisadçı ekspert səbəb və nüanslara aydınlıq gətirdi

“Obyektlərin, ümumiyyətlə, daşınmaz əmlakın bahalaşmasının səbəbi təkcə bazarda təklif və tələb arasındakı münasibətlər deyil, eyni zamanda bir sıra makroiqtisadi hadisələr, eləcə də regionda baş verən proseslər daşınmaz əmlak bazarına müstəsna təsir göstərir”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında Azərbaycan Qiymətləndiricilər Cəmiyyətinin (AQC) sədri, iqtisadçı ekspert Vüqar Oruc deyib.

Vüqar Oruc sözlərinə belə davam edib: “Bundan əlavə, tikinti materiallarının, inşaat materiallarının qiymətinin artması, işçi qüvvəsinin bahalaşması və o cümlədən manatın alıcılıq qabiliyyətində baş verən dəyişikliklər daşınmaz əmlak bazarına böyük təsir edir. Bizdə olan məlumata görə, hər il təqribən 10-15%, bəzi hallarda isə 20% daşınmaz əmlakın dəyəri yüksəlir. Bu da təqribən son 10 ildə ümumi hesablamalarına görə 100%-dən artıq

daşınmaz əmlak qiymətlərinin artımına səbəb olub.

Bu artım tendensiyası davam edəcək. Bunun əsas səbəbi ölkə iqtisadiyyatının böyüməsidir. Bildiyimiz kimi, 30 ildən artıq işğal altında olan ərazilər azad edilib və orada infrastrukturun bərpası istiqamətində genişmiqyaslı işlər görülür. Bu da ölkə iqtisadiyyatının investisiya cazibədarlığını artırır, beynəlxalq aləmin diqqətinin ölkəmizə yüksəlməsinə səbəb olur. Ölkə iqtisadiyyatı inkişaf etdikcə harada ki, biz bunu görmüşük inkişaf

edən dövlətlərdə daşınmaz əmlakın qiymətləri də artır. Bizdə də eyni proses baş verir. Bundan əlavə, bayaq qeyd etdiyim kimi, tikinti materiallarının qiymətində dəyişikliklər edilir. Bildiyimiz kimi, Rusiya-Ukrayna müharibəsi başladıqdan sonra bir sıra tikinti materiallarının ölkəmizə gətirilməsi problemə çevrildi və bu da daxili bazarda qiymətlərin artmasına səbəb oldu. Bundan başqa, bir məqamı da unutmamaq olmas ki, işçi qüvvəsi ilə bağlı da ciddi dəyişikliklər var. 2-3 il əvvəl əgər bir iş müəyyən məbləğə görülürdüsə, indi həmin məbləğ ən azı 50% artıb. Bu da təbii olaraq qiymətlərə təsir edir.

Eyni zamanda, Bakı şəhəri 2040-cı ilə qədər Baş Planı qəbul etdikdən sonra müəyyən normativlər müəyyənləşdirilib və bu normativlərə qanunvericiliyə uyğun olaraq əməl olunması tələb edilir. Əvvəllər sahibkar kiçik bir ərazidə on minlərlə kvadratmetr mənzil inşa edirdisə və heç bir normativ tələbi gözləmədirdisə, indi artıq bu mümkün deyil. Sahibkar götürdüyü ərazidə konkret normativlərə uyğun şəkildə müəyyən sahəni əhatə edən bina inşa etməlidir.

Bu da, təbii ki, sahibkarların mənfəət əldə etmək istəklərini nəzərə alaraq, qiymətləri daha da yüksəltməsinə səbəb olur. Məsələn, əvvəl müəyyən bir ərazidə 30 min kvadratmetr inşa etmək mümkün idisə, indi normativlərə əsasən 15 min kvadratmetr inşa etmək mümkündür. Çünki yaşıllaşdırma sahələrinin olması, binalar arasındakı məsafənin qorunması və tikililərin bir-birinə təhlükəsizlik baxımından mane oluması kimi tələblər var. Bu normativlərə əməl edildə təbii ki, qiymətlərin yüksəlməsi baş verir.

Hazırda bilirsiniz ki, İpoteka və Kredit Zəmanət Fondunun növbəti kredit ayırması baş verib. Yanvar ayının sonlarından bu, bazarda xüsusi ajiotaj yaradıb. Həmişə belə bir hadisə olanda qiymətlər artır. Fevral ayının 6-7-dən etibarən isə kreditlərin verilməsi başlayıb, bu da mənzil bazasında bahalaşmaya səbəb olur”.

Ayşən Vəli

Köhnə əşyalarımız haradadır?..

MƏTANƏT

Köhnə dedikdə istifadə edib, geyinib köhnəltmədiyimiz əşya və geyimləri demirəm. Modası keçib dediyimiz, evlərimizdən, əyin-başımızdan uzaq saldıığımız, evin bir küncünə, zirzəmilərə, dolabın arxa hissəsinə yığdığımız əşya və geyimlərdən söhbət açmaq istəyirəm. Hansı ki, onların hər biri bizim dünənimiz, mədəni irsimizin nümunələri, bu gün övladımıza göstərə biləcəyimiz kimliyimizdir.

Haradadır köhnə əşyalarımız? Biz onları haraya gömmüşük? Bununla doğru hərəkət edirikmi? Onları evimizdən uzaqlaşdırmaqda haqlıyıqmı?

Həmin əşyaların harada olduğunu axtaraq bir neçə dəqiqəliyə. Götürək lap əvvəlki illəri. Hamı yaxşı bilir ki, evlərimizdə necə gözəl xalça-palazlar, kilimlər toxunardı. Döşəkcələr, mütəkkələr hazırlanardı. Mis, çini qablar vardı, heç vaxt xarab olmayan, sağlamlıq üçün böyük əhəmiyyətə malik idilər.

Elə ki, illər ötdü, artıq həmin xalça-palazları evimizə yaraşdırmadıq. Onları büküb evin bir küncünə və ya zirzəmilərə yerləşdirdik, yerinə isə Türkiyədən və İrandan aldığımız xalçaları saldıq. Hələ 90-cı illərdən bir az əvvəl ermənilər kənd-kənd gəzib həmin xalça-palaz, kilimləri mebellə, geyim əşyaları, toyuq-cücə ilə də dəyişdirirdi. Bizim ev xanımları da gözələrinin nurunu verdikləri həmin xalçaları demək olar ki, müftəcə erməniyə verirdilər. Sonra da ermənilər nə etdi, həmin xalçaları öz adlarına çıxdı, naxış və ornamentləri özününküləşdirməyə başladı.

Sağlamlığımız üçün əvəzsiz qab-qacağı karton qutulara yığıb zərzəmilərə, kənd yerlərində dam örtüyünün altına daşdıq, əvəzinə gözələrimizi rəngi, quruluşu ilə boyayan qablardan istifadə etməyə, bununla elə sağlamlığımızı qurban verməyə başladırıq.

Eləcə də geyimlərimiz. Bəylərin bəyliyi, xanımların xanımlığını özündə ehtiva edən geyimləri, baş örtüklərini zaman-zaman bəyənmədik. Onları dolabların arxa hissəsinə keçirib, “müasir dəbli” paltarlar alıb önə yerləşdirdik. Köhnə əşyalara çevrilən paltarlarımıza indi yalnız muzeylərdə rast gəlmək mümkündür.

Hətta evimizin kitab rəflərini də artıq hesab etdik. Zaman-zaman onları təmir etdiyimiz evlərə qaytarırdıq. Evimizi yaraşıqsız göstərər, deyib, onları qutulara yığıb zirzəmilərə daşdıq, rütubətə, həşəratlara qurban verdik.

Ümumdünya Antik Əşyalar Günü hər il martın 2-də qeyd olunur və məqsədi keçmişdən qalan əşyalara və onların dəyərinə diqqət yetirməkdir. Qədim əşyalar keçmiş xatirələrə, mədəni irsə və əvvəlki nəsillərin həyat tərzinə pəncərə açır. Bu xüsusi gün insanları köhnə əşyaları qiymətləndirməyə, onları qoruyub saxlamağa və təkrar istifadə etməyə təşviq edir.

Eyni zamanda, köhnə əşyalardan təkrar istifadə etməklə biz ətraf mühitə təsirimizi azalda və tullantıların miqdarını azalda bilərik. Bu xüsusi gün bizi köhnə əşyaların hekayələrini kəşf etməyə və keçmişlə əlaqə quraraq mədəni irsimiz və şəxsi xatirələrimizi qiymətləndirməyə səsləyir.

Mən tək xalça-palazlardan, qab-qacaqlardan, geyimlərdən söhbət açdım. Lakin unutmayaq ki, indi bəyənmədiyimiz kəmərlər, zinət əşyaları, ev aksesuarları, qılinc növləri bir vaxtlar evlərimizin və özümüzün bəzəyi, gözəl görünüşü olub. Onları tək muzeylərdə deyil, evlərimizdə də bir guşə yaradıb orada saxlamaq daha səmərəli olardı. Çünki bu gün evlərimizdə bunlar haqqında övladlarımızı məlumatlı edəcək vəsiyyə yoxdur. Onlar bizim keçmişimizlə bağlı məlumatı yalnız muzeylər vasitəsilə ala bilərlər. Bu da təbii ki, bizim əşyalarımızın dəyərini bilməməyimiz səbəbindən belə olub.

Sual olunur, həmin əşyaları evlərdə saxlayardıqsak, övladlarımız daha çox məlumatlı olardı, yoxsa həyatlarında cəmi 1-2 dəfə muzeyə getməklə? Belə isə hər dövrün qədrini bilək. Bizim olanları qoruyaq, gələcək nəsillərə çatdıraq ki, onlar da tariximizin, mədəniyyətimizin daşıyıcısı ola bilsinlər.

“Məhkəmələr və hakimlər haqqında” qanunun icrası ilə əlaqədar dəyişiklik edilib

Məhkəmə-Hüquq Şurasının hüquqları və vəzifələri genişləndirilir. SİA xəbər verir ki, bununla bağlı “Məhkəmələr və hakimlər haqqında” qanunda dəyişikliklərin qüvvəyə minməsi ilə əlaqədar bəzi qanunlarında dəyişiklik layihəsində öz əksini tapıb.

Layihəyə əsasən, aşağıdakı məsələlər Məhkəmə-Hüquq Şurasının səlahiyyətinə hakimləri öz razılığı ilə 1 ilədək müddətə Məhkəmə-Hüquq Şurasının Aparatına ezam etmək, zərurət olduqda, ezam edilmiş hakimin razılığı ilə ezam edilmə müddətini yenidən 1 ilədək uzatmaq, birinci instansiya məhkəməsinin hakimi öz vəzifələrini yerinə yetirə bilmədikdə və ya hakim vəzifəsi vakant olduqda, həmin məhkəməyə digər müvafiq məhkəmənin hakimini onun razılığı ilə 1 ilədək müddətə ezam etmək daxil edilir.

Bundan başqa Məhkəmə-Hüquq Şurası birinci instansiya məhkəmələrində sədr və sədr müavini öz vəzifələrini yerinə yetirə bilmədikdə və ya sədr və sədr müavini vəzifələri vakant olduqda onların vəzifələrinin müvəqqəti olaraq icrasını həmin məhkəmənin hakimlərindən birinə həvalə edə bilər. Layihə müzakirələrdən sonra səsverməyə çıxarılıb və bir oxunuşda qəbul olunub.

Müasir dövrümüzün ürkəşindən bəlahələrindən biri də kitab məsələsidir. Elə ki, internet həyatımıza daxil oldu, kompüter, smartfon telefonlar meydana gəldi, illərimizi verdiyimiz kitablardan yavaş-yavaş uzaqlaşmağa başladığımız kitabxanalarda rəflərdə oxucularının yolunu gözlədi, evlərimizdəki kitab rəflərini isə toz basdı. Biz kitabları internet aləminə satdıq, qurban verdik. Hansı ki, uşaqlıqdan gəncliyə, yetkinlikdən qocalığa kitablar hər zaman yol yoldaşımız olmuşdu. Biz onları tərbiyə etmişdik, doğru yolu göstərmişdik. İdealımız olmuşdu. Həyatda mübarizəni, mücadiləni öyrətməmişdik bizə. Həm gündüz, həm gecələr dostumuz, rəfiqəmiz olmuşdu. Səhifələrinin özünəməxsus ətri indi də burnumuza gəlir. Bəzən əlimizə aldığımız kitablarda işarə üçün qatladığımız vərəqlərdə həmin qatların da olduğu kimi qaldığını görə bilirik.

Hələ göz yaşlarımızı demirəm. Kitablara illərlə bizi ağıladır. Qəhrəmanlarımızın taleyinə ağlamışıq, göz yaşlarımız səhifələrə axıb. Və oradaca quruyub qalıb, vərəqləri saraldıb. Kitabla ətrafımızdakı insanları sevirdik, dost, rəfiqə seçirdik. Kitabla pis, nankor insanlara nifrət, onları məzəmmət, ictimai qınaq etməyi öyrənirdik. Kitab ən yaxşı yol göstərənimiz idi. Gənc qızların ikinci anası, gənc oğlanların atası, qəhrəmanı, ərlisi, igidliyi, mərdliyi, namusu, qeyrəti idi...

Hazırda kitablara bağlı lap dəhşətli bir vəziyyət hökm sürür. Kim yeni ev alırsa və ya evini təmir etdirsə, kitab rəflərini yeniləməyə ehtiyac görmür, onları ləğv edir, kitablara atır.

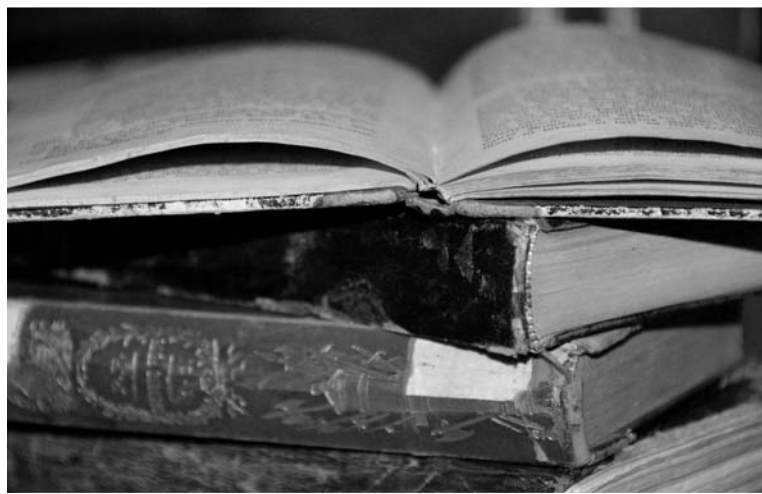
Hər evdə kitab rəfi vardı

Vaxt vardı ki, hər evdə kiçik də olsa, kitab rəfi vardı. O rəflərdə hər kəsin zövqünə uyğun kitablara yer alırdı. Kitab rəfi olmayan evlərə qəribə baxırdıq. Kitab rəfləri olan evlərdə ailə üzvlərinə hörmətimiz artırdı.

O zamanlar kitab rəfləri ziyalılığın göstəricisi idi. Həm də tək müəllimin, həkimin, jurnalistin, digər sahələrin təhsilli mütəxəssislərinin deyil, sıradan əmək adamlarının, kəndi zəhmətkeşin evində də kitab rəflərinin olması təhsildən asılı olmayaraq hər kəsə bir ziyalılıq bəxş edirdi. Çünki hamı oxuyurdu. Özünü kitabsız təsvir edə bilmirdi.

Evlərdə qonaq otaqlarının ən böyük divarı kitab rəfləri üçün ayrılırdı. Ev sahibi buradakı yüzlərlə kitabı dəfələrlə oxuyub başa çıxandan sonra kitabxanalara üz tutur,

yeni kitabları alıb gətirir, oxuyub yenidən kitabxanaya qaytarırdı. Kitabın qaytarılması üçün 3-7 gün vaxt verilirdi. Qaytaracağın tarix kitabın birinci səhifəsinə yazılırdı və həmin tarixdə kitab təhvil verilməli

idi. Hələ elə olurdu ki, qoyulan vaxtdan bir qədər də tez qaytarıb yeni kitab alırdıq. Çünki gecələr valideynlərimiz "ay bala, işığı söndürün, gecdir, yatın",- deyəndə, işığı söndürür, elə ki onlar yatdılar, qalıxı yenidən yandırır oxumağa başlayırdıq.

Kitablara günlərlə gecələri səhə qədər oyaq qalmamızın səbəbi olurdu. O qədər maraqlı hadisələr, tələrlə qarşılaşırdı ki, o hadisələrin sonunu, o tələlərin axır aqibətini bilmədən kitabı qatlayıb bir kənara qoya bilmirdik. Bu səbəbdən də kitab bizim ən yaxın dostumuz, həmdəmimiz idi. Həyatımızın bir parçası idi...

Kitabı əlimizdən alıb telefon verdilər...

Lakin təəssüf ki, illərdir, kitabı əlimizdən alıb əvəzində telefon verdilər. Bu telefonlar bizə nə etdi? Onu etdi ki, bir daha əlimizə kitab götürmədik. İllərin dostunu sonradan tapdığımız, hələ tanımadığımız müasir dostumuza qurban verdik. İllərin həmdəmini, sırdaşını, söhbət, and yerini sosial şəbəkələrə satdıq.

Kitablardan əl götürüb sosial şəbəkələrə qonaq olduq. Kitablarda bir hadisənin sonunu bilmədən onu əlimizdən yerə qoya bilmədiyimiz halda, sosial şəbəkələrdə deyib başqalaşdıq. Onu orda yarımçıq qoyduq, bunu burda. Bir az hadisələrin əvvəlinə baxdıq, maraqlı olmadığı üçün davam etmədik. diqqətimizi artıq tərbiyə alacağımız videolar, söhbətlər cəlb etmədi, tərbiyəmizi pozacaq video, söhbətlərə maraq göstərdik.

Bir zamanlar abır-həya, iffət deyilən gözəl duyğular öyrədən kitab-

Evlər təmirə, kitablara hara?..

at danışmağa başladıq. Uşaq haradadır, harada olacaq, əlində telefon, evin bir küncündə. Sabah nə olur? Uşaq artıq bizim geyindiriyimiz paltarları, bişirdiyimiz yeməkləri, ona qarşı münasibətləri bəyənir. Ayaqlarını yerə dirəyir ki, mən öz seçdiyim paltar geyinəcəyəm, arzuladığım yeməyi yeyəcəyəm, ata-ana isə mənə cizgi filmindəki qəhrəmanın yavaşması kimi yanaşacaq.

Nəticə isə budur ki, biz öz əllərimizlə, öz xəstə təfəkkürümüzlə övladlarımızın gələcəyini məhv edirik. Bunu bizə kənardan etmirlər, bəli, özümüz edirik. Bilə-bilə,

ları əlimizdən yerə qoyub telefonları götürəndə baxdıq ki, abır-həya, iffət yoxa çıxır, hər gün bir az... Kitablara bizə düzgün yol göstərirdisə, telefonlarda əsla bu yolları görə bilmədik. Baxdıq ki, gənc, cavan qız, gəlinlər sosial şəbəkələrdə özlərini reklam edir, ağza alınmayacaq sözlər danışır, təkliflər edir. Baxdıq ki, yaşlı kişi-qadın burada elə hərəkətlər edir ki, adam yaşlanacağına nifrət edir. Baxdıq ki, uşaqları bu şəbəkələrdə meymun edib oynadırlar. Çox təəssüf...

Kitabı əlindən alınmış bizlər nə etdik? Uşaqlarımıza kitab oxumaq, onların əlinə kitab vermək əvəzinə telefon verdik, saatlarla kompüter, televizor qarşısında əyləşdirdik. Uşaq yemək yemədi, telefonu verdik əlinə, o, telefonda bizim mentalitə uyğun olmayan cizgi filmlərinə baxa-baxa ağzını açdı, biz də onu yedirdik.

Serialımız başladı, "nə edək ki, bu uşaq bizə mane olmasın" dedik. Telefonu verdik əlinə, oturtduq televizor qarşısında. Ta uşaq orada nəyə baxdı, baxarkən qarşısına nələr çıxdı, fərqi yox idi. Biz ayaqlarında artıq iş işdən keçmişdik.

Rəfiqəmiz zəng vurdu, biz də nə az, nə çox, onunla düz bir-iki sa-

göre-görə...

Evlər təmirə, kitablara zibilliyə...

Bəli, bu, bir faktdır ki, köhnə evində kitab rəfi olan yeni adam evinə köçəndə artıq buna ehtiyac görmür. Və yaxud da evini təmir etdirsə, artıq təmirli evində kitab rəflərini istəmir. Maraqlıdır, nə üçün belədir? Sosioloq Elçin Bayramlı deyir ki, son getdiyim 20-30 evdə kitab rəfinə rast gəlməmişəm. Bu, bir faktdır ki, insanlar evlərini təmir etdirəndən sonra kitablara yeni təmirli evlərinə yaraşdırmır. Dəfələrlə şahidi olmuşam ki, bir evdə təmirə başlandı, sabahı gün kitablara məişət tullantıları atılan qutuların yanında olur.

Sosioloqun fikirləri ilə tamamilə razılaşıram ki, bəli, evlərdə artıq kitab rəflərinə tədadii hallarda rast gəlmək olur. Məsələn, həmişə getdiyim evdir. Böyük də kitabxanası var. Mənzil sahibi evini dəyişir və ya təmir etdirir, baxırsan ki, kitabxana ixtisara düşdü. Soruşanda da deyirlər ki, əşi, kiril əlifbası ilə olan kitablara indi əksəriyyəti, indi onlara nəyə gərəkdir...

Necə yeni nəyə gərəkdir? Biz zamanlar onlardan həyatı, mədəniyyəti, davranış qaydalarını, özünümüdəfəni, hüquqlarımızı öyrənmişik. Biz özümüz o kitablara oxuya bilirik. Belə isə onları niyə atmalıyıq? Onda belə çıxır ki, bizi böyükdən, qayğı göstərən, ömürlərini verən valideynlərimizə qocalanda deyək ki, daha bizə lazım deyilsiniz?..

Kitablara da əslində bizim doğmamızdır. Onları qorumaq əzizlərimizi qorumaq qədər vacibdir. Lakin biz çox dəyişmişik. Necə ki, bəzilərimiz yaşlanan ata-analarımızı bəyənir, heç nəyi artıq bizə xoş gəlmir, bir yerdə yaşamaq istəmirik, onları evin içində tək qoyub ayrı yaşayır və yaxud da hər hansı bir qocalar, ahıllar evinə yerləşdiririk, kitablara da münasibətimiz eynidir. Onlardan zamanında oxumağımıza, öyrənməyimizə, əxz etməyimizə, bəhrələnməyimizə baxmayaraq, artıq əlifba dəyişib, kitablara da sanki yaşlaşıblar, onlara nə ehtiyac var ki, fikrindəyik.

Bu səbəbdən də yeni evlərimizə, təmirli mənzillərimizə vərəqləri köhnələn, cildləri sökülən kitablara yaraşdırmırıq. Axı onların köhnə görünüşü bizim yeni mənzilimizin gözəlliyinə xələl gətirir. Bu səbəbdən də "bu gün təmir başlanılan evi harada görsəniz, bilin ki, sabah zibillikdə kitablara gərəksiniz",- deyir sosioloq Elçin Bayramlı. Və sosioloq kitabsevərlərə onu da məsləhət bilir ki, harada təmirə başlayan ev görsəniz, sabahı həmin evə yaxın tullantı yerində istədiyiniz kitabı əldə edə bilərsiniz.

Beləliklə, görün biz nə günlərə qaldıq...

Kitabsız ev-soyuq məzar

Mən kitabsız evləri soyuq məzara bənzədirəm. Kitab evlərə istilik, səmimiyyət, asidə vaxtın səmərəliliyini bəxş edir. 90-cı illərdə-ölkəmizdə iqtisadi tənəzzül dövründə günlərlə elektrik enerjisi tapa bilmədiyimiz vaxtlarda çıraq işığında oxuduğumuz kitablara bizim köməyimiz oldu. Həmin dövrün ağırlığını kitab oxumaqla dəf edə bildik. Uzun günlərin, gecələrin öhdəsindən kitablara birlikdə gəldik.

Lakin indi həmdəmimiz olan kitablara ta evimizdə yer yoxdur. Unutmuşuq onları, həyatımızdan çıxarmışıq. Evimizə yaraşdırmırıq. İndi biz yalnız telefonlara-gecəgündüz özümüzün kənara qoymadığımız, gecə yatanda da yastığımız yanında yer alan kabusa üstünlük veririk. Saatlarla telefonlarda qalırıq, sosial şəbəkələri gəzirik. Ruhumuzu, mənəviyyatımızı, dünyamızı zəhərləyirik.

Dərketmə qabiliyyətimiz o qədər zəifləyib ki, nəyin xeyrimizə, nəyin ziyanımıza olduğunu artıq düşünə bilmirik. Düşünsəydik, əsla kitablara əlimizdən yerə qoyub telefonları-bizi ölüme hər gün yaxınlaşdırıb bu süni intellekt vasitəsinə almazdıq.

Uzun illər kitab oxuduq, faydasını hələ də görürük. Bu telefonların "faydasını" da görmək deyil. Artıq hələ ömrü kitablardan çox gənc olan telefonların "təhəssüsü" müəyyən qədər görmüşük. Gör onları kitablara yaşına gələndə nələri gərəcəyik. Təəssüf etməkdən başqa çarə yoxdur...

Mətanət Məmmədova

“Həmin vaxt ermənilər Sumqayıtda özlərinə xas olan bir şou yaratdılar”

“Ermənilər tarix boyu yalan və saxtakarlıqlara əl ataraq öl-kəmizə qarşı əsassız iddialar irəli sürüblər. Bu absurd iddialardan biri də elə Sumqayıt hadisələri ilə bağlıdır. Ermənilər o zaman SSRİ dövründə Azərbaycan qarşı planlaşdırılmış və ermənilərin əli ilə törədilmiş təxribat hadisələrini sanki onların faciəsi kimi qələmə verməyə çalışıblar”. Bu sözləri Milli Məclisin deputatı Səbinə Salmanova deyib.

Onun sözlərinə görə, 1988-ci il fevralın 27-29-da Sumqayıtda baş vermiş hadisələrin ssenarisi əvvəlcədən hazırlanmışdı: “Həmin günlər ermənilər

edib. Məhkəmənin qərarı ilə 12 il azadlıqdan məhrum edilən E.Qriqor-yan cəzasını çəkmək üçün Ermənistan- na köçürülüb və daha sonradan azad- lığa buraxılıb”.

“Bir məsələni də diqqətə çatdırım ki, 2019-cu ildə Sumqayıtın 70 illiyi ilə bağlı tədbirdəki çıxışında dövlətimizin başçısı İlham Əliyev qeyd etdi ki, biz hamımız yaxşı bilirik ki, on nəfərə ya- xın erməni öldürən milliyətçə er- mənini Qriqoryan və onun quldur dəstə- si idi. Sonra nə baş verdi? İstintaqı Moskvadan gəlmiş qrup aparırdı, yəni tam ədalətli aparırdı. Verilmiş bütün ifadələr, şahidlərin ifadələri, üzvləşmə- lər sübut etmişdi ki, həmin o Qriqor- yan erməni xalqının nümayəndələrini qətlə yetirmişdir. Ölkə başçımız onu da əlavə etdi ki, Qriqoryan həbs edilir,

Qadın vəfat etmiş ərinin pensiyasını ala bilərmə?

AYDINLIQ GƏTİRİLDİ

“Yoldaşı vəfat edən şəxs istər qadın olsun, istərsə də kişi, əgər arvad özü də pensi- ya alırsa, həmin şəxs vəfat etmiş ərinin pensiyasını ala bilər. Bu eyni zamanda kişi üçün də keçərlidir. Ər də vəfat etmiş arvadının pensiyasını ala bilər. Lakin burada bir nüans mövcuddur”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında Hüquqi-Sosial Yardım və Maa- rifləndirmə İctimai Birliyinin sədri Fariz Əkbərov deyib. Fariz Əkbərov sözlərinə be- lə davam edib: “Əgər vəfat edən şəxsin pensiyası ala- caq olan şəxsin aldığı pensi- yadan çoxdursa, o zaman ala bilər.

Şəxslərin ailə başçısını itirməyə görə əmək pensiya- sı hüququ yaranmadıqda qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş hallarda sosial müa- vinət almaq hüququ vardır.

Əmək pensiyaları haq- qında Azərbaycan Respublikası Qanunun 14-cü mad- dəsində deyilir ki, M a d d ə 14. Ailə başçısını itirməyə görə əmək pensiyası hüququ olan ailə üzvləri

14.1. Vəfat etmiş və ya həlak olmuş ailə başçısının aşağıdakı ailə üzvlərinin ailə başçısını itirməyə görə əmək pensiyası hüququ vardır:

14.1.1. vəfat etmiş və ya həlak olmuş şəxslərin öv- lədləri:

14.1.1.1. 18 yaşına çatmamış;

14.1.1.2. 18 yaşına çatanaqədər əlilliyi müəyyən olunmuş 18 yaşından yuxarı əlilliyi olan şəxs;

14.1.1.3. təhsil müəssisələrinin əyani şöbəsində təhsil alanlar, lakin ən çoxu 23 yaşına çatanaqədər;

14.1.2. ata, ana, ər, arvad bu Qanunun 7-ci maddə- sinə uyğun olaraq müəyyən edilmiş pensiya yaşına çatmışdırsa, yaxud orqanizmin funksiyalarının 61-80 faiz və ya 81-100 faiz pozulmasına görə əlilliyi müəy- yən edilmiş şəxsdirsə;

14.1.3. yaşından və əmək qabiliyyətindən asılı ol- mayaraq valideynlərdən biri və ya ər (arvad), yaxud baba, nənə, qardaş, bacı vəfat etmiş və ya həlak olmuş ailə başçısının 8 yaşına çatmamış uşaqlarına, qardaş- larına, bacılarına, nəvələrinə baxırsa və işləmirsə.

14.2. siğortaolunan qanunvericilikdə nəzərdə tutul-muş qaydada xəbərsiz itkin düşmüş və ya ölmüş elan edildiyi halda, onun ailə üzvləri vəfat etmiş və ya həlak olmuş ailə başçısının ailə üzvləri ilə bərabər əsaslarla ailə başçısını itirməyə görə əmək pensiyası hüququna malikdirlər.

14.3. Xəbərsiz itkin düşmüş və ya ölmüş elan edi- lən siğortaolunan qayıtdıqda və ya onun olduğu yer aş- kar edildikdə, onun ailə üzvlərinə ödənilən ailə başçı- sını itirməyə görə əmək pensiyası dayandırılır. “Əmək pensiyaları haqqında” Azərbaycan Respublikası Qa- nununun 42.1-ci maddəsinə əsasən, əmək pensiyaçı- sına verilməli olan və onun vəfatı ilə əlaqədar alınma- mış əmək pensiyasının məbləği onun notarial qaydada təsdiq olunmuş varisinə ödənilir.

Bu Qanunun 42.2-ci maddəsinə əsasən, əmək pensiyaçısı vəfat etdikdə onun ailəsinə pensiyaçının vəfatı tarixinə əmək pensiyasının minimum məbləği- nin üç misli məbləğində dəfn üçün müavinət verilir. Bu Qanunun 42.3-cü maddəsinə əsasən, əmək pensiyaçı- sını onun ailə üzvlərinə aid olmayan şəxslər dəfn et- dikdə dəfn üçün müavinət həmin şəxslərə ödənilir”.

Ayşən Vəli

Sumqayıtda özlərinə xas olan bir şou yaratdılar. Belə ki, onlar tərəfindən qa- baqcadan hazırlanmış plan əsasında və onların bilavasitə iştirakı ilə fevralın 28-29-da Sumqayıtda baş verən kütlə- vi iğtişaşlar nəticəsində 26 erməni, 6 azərbaycanlı qətlə yetirilmişdi, müxtə- lif bədən xəsarəti alan 198 nəfərin 87 nəfəri isə xəstəxanaya yerləşdirilmiş- di. Bundan başqa, hadisələr zamanı 60 mənzil qarət edilmiş, 14 avtomashın yandırılmış, 8 avtomashın zədələnmiş, 16 ticarət obyektinin şüşələri qırılmış. Azərbaycan SSR Daxili İşlər Nazirliyi- nin 17 avtomashını əzilmişdi. Bir xüsusi məqam da ondan ibarətdir ki, Sum- qayıtda evlərinə hücum edilənlər məhz “Krunk” təşkilatına pul ödəmə- yən ermənilər olublar”.

S.Salmanova bildirib ki, aparılan araşdırmalar və şahid ifadələri təsdiq edir ki, hadisələrin təşkilatçısı, iki də- fə məhkum edilən Eduard Qriqoryan olub: “Təsədüfi deyil ki, SSRİ Baş Prokuroru yanında xüsusi mühüm işlər üzrə keçmiş müstəntiq Vladimir Kaliniçenko da müsahibələrində Qri- qoryanın cinayətkar kütləni yönləndi- rən şəxs olduğunu təsdiqləmişdi: “Qriqoryan cinayətkar kütləni yönlə- dirən şəxs idi. Həbs olunmasına qə- dər şahidlərin ifadələrinə görə o, gah ləzgi, gah dağıstanlı, gah da avar kimi - bir sözlə, Şimali Qafqaz nümayən- dəsi kimi göstərilirdi.” Çoxsaylı şahid ifadələri həmçinin təsdiqləyir ki, o, şəxsən 6 nəfəri öldürüb və erməni millətindən olan 3 qadına təcavüz

bütün sübutlar təsdiq olunur. Ondan sonra o, cəza çəkmək üçün Erməni- stana göndərilir və ancaq orada sər- bəst buraxılır: “Bax sual yaranır. On nəfərə yaxın erməni öldürən bir qa- tili Ermənistan niyə sərbəst buraxır? Ona görə buraxır ki, o, onların tapşı- rıqlarını icra edirdi. Sumqayıt hadisə- lərindən istifadə edib Azərbaycana qarşı qarayaxma kampaniyası daha geniş vüsət almışdır və nəticə etibarilə Dağlıq Qarabağda münaqişə baş vermişdir”. Bütün bu faktlardan da ay- dın görünür ki, 1988-ci il fevralın son- larında erməni şovinist millətçilərinin təşkil etdiyi və erməni ekstremistləri- nin həyata keçirdiyi Sumqayıt hadisə- ləri faşist ideologiyalı hayların indiki Ermənistan ərazisində yaşayan yüz minlərlə azərbaycanlının zorla tarixi yurdlarından qovulması, Qarabağın Ermənistanla birləşdirilməsi kimi çir- kin planlarının qanlı bəndlərindən sadəcə biri olub”, - deputat sözlərinə əlavə edib.

Parlamentari vurğulayıb ki, 37 il əvvəl baş vermiş Sumqayıt hadisə- rinin ermənilərin maraqlarına xidmət edən təxribat olduğu faktlarla sübut edilib: “Bu, əvvəlcədən düşünülmüş və həyata keçirilmiş bir ssenari idi. Ermənilər bu qanlı əməllərdən öz mənafeləri üçün istifadə etməyə, beynəlxalq miqyasda xalqımız haqqında mənfi rəy formalaşdırmağa cəhd gös- tərirdilər. Ancaq zaman hər şeyi yer- bəyer edərək kimin haqlı, kimin haq- sız olduğunu sübuta yetirdi”.

Söylü Ağazadə

Qarabağ münəqqışəsi tarixi boyunca işğencəyə məruz qalan mədəni abidələr, milli sərvətlər arasında Kəlbəcər möcüzəsi kimi tanınan İstisu da var. Öz ecazkar gözəlliyi ilə məşhur olan bu yerlər bu gün daha çox tarixin tozlu səhifələrindəki xarabalıqları xatırladır. İşğalın qəddarlıqla zərbə vurduğu sərvətlərimiz arasında "İstisu"nun unikal isti bulaqları və onların ərazisində yerləşən sanatoriya da var idi...

"Karlovı-Varı"nın Azərbaycansayağı alternativi

İstisu- Azərbaycan Respublikasının Kəlbəcər rayonunun İstisu qəsəbə inzibati ərazi dairəsində qəsəbədir. İstisu kəndinin məşhur mineral suyu olan "İstisu" bulağı ətrafında 1927-ci ildə eyni adlı kurort da yaradılmışdı. Kəlbəcərin qərb hissəsində- 2225 metr hündürlükdə silsilə dağ yamaclarında yerləşən İstisu sanatoriya kompleksi ildə 4 milyard ton su verən 12 bulağın əsasında fəaliyyət göstərirdi. Bu bulaqlardan biri 8-10 metrədək hündürlükdə fəvvarə vurur. Yüksək radioaktivlik, böyük miqdarda karbon 2-oksidi miqdarı, 60°C temperaturda olması, müxtəlif elementlərin mövcudluğu kimi xüsusiyyətləri bu suların müalicəvi təsirini artırır. Belə tərkibli suya yer üzündə nadir hallarda rast gəlinir.

Məşhur kimyaçı alim E.E.Karstenskiy vaxtı ilə Kəlbəcərin ərazisindəki termal və mineral suları tədqiq etdikdən sonra "İstisu"nun müalicəvi əhəmiyyətinin Karlovı Varıdan daha yüksək olduğunu qeyd edərək bu suların dünya üçün əhəmiyyətli xəzinə olduğunu deyib. İstisu bir çox xüsusiyyətlərinə görə dünyada yeganədir. Bu xəzinə Kəlbəcəri ermənilər üçün əvəzsiz qənimət etmişdi.

"İstisu" bulağının hərəti 60 dərəcəyə yaxındır. 1 litr suda cəmi mineralların çəkisi 6,7 qramdır, tərkibində litium, brom, yod, mərgümüş, fosfor, sink, mis, nikel, maqnezium, dəmir və s. kimyəvi maddələr var. İstisu kurortunda dünyanın bir çox yerindən insanlar mədə-bağırsaq xəstəliyinə, maddələr mübadiləsi pozğunluqlarına, sinir sistemi, hərəkət orqanları və ginekoloji, uroloji xəstəliklərə görə müalicə oluna bilirdilər. İstisu mineral bulaqlarının suyundan alınan duzlar xronik qəbizlik, qaraciyər, öd kisəsi, qastrit və s. xəstəliklərin müalicəsində işlədilir.

Sovet hakimiyyəti İstisuya niyə önəm verirdi?

Sovet hakimiyyəti qurulduqdan sonra, daha dəqiq desək, 1925-ci ildən İstisuda müalicə-istirahət zonasının yaranması Azərbaycan hökumətinin diqqət mərkəzində olub. Hələ 1926-cı ildə Respublika Ali İqtisad Soveti İstisudakı su mənbələrində istirahət-müalicə ti-kintiləri aparılması barədə qərar qəbul edib. Sonralar bu məsələ Azərbaycan KP MK-nin 1-ci katibi Mirçəfər Bağirovun şəxsi diqqət mərkəzində olub. 1928-ci ildə isə İstisu sanatoriyasının tikilməsi, yollar çəkilməsi sovetlərin qurultayında qaldırılıb, M.Bağirov öz məruzəsində "İstisu"ya xeyli yer ayırıb. Bu iş böyük əhəmiyyət verən Bağirov özü "İstisu"da olub, tikinti işləri ilə maraqlanırdı.

Sovet hakimiyyəti İstisuya niyə önəm verirdi?

Elə həmin il "İstisu" müalicə-kurort sanatoriyası təşkil edildi. 1950-ci ildə memar Dmitri Aleksandroviç Dubovun layihəsinə əsasən bir neçə monumental binalardan ibarət binalar kompleksi istifadəyə verildi. Stalin dövründə tikilən sanatoriya kompleksi öz memarlıq üslubuna görə Leningrad və Moskvadakı Stalinist binalara bənzəyirdi. 1989-cu ilin rəsmi siyahıyaalınmasına əsasən İstisuda 830 nəfər daimi yaşayırdı. Bunlar sa-

əd kisəsi, podaqra, piylənmə və yüngül şəkərli diabetlə mübarizədə təsirli idi. İstisu kurortunda mədə-bağırsaq xəstəliyinə, maddələr mübadiləsi pozğunluqlarına, sinir sistemi, hərəkət orqanları və ginekoloji, uroloji xəstəliklərə tutulanlar müalicə oluna bilirlər. Sanatoriya bu gün də insanlara xidmət edə bilirdi... 30 il erməni işğalı altında qalıb xaraba qoyulmasaydı.

"İstisu"nun Azərbaycan üçün iqtisadi əhəmiyyəti

"İstisu"da kurort imkanlarının genişləndirilməsi, xarici turistlərin cəlb edilməsi halında Azərbaycan iqtisadiyyatı üçün ciddi gəlir əldə edilirdi. Məsələ təkcə "İstisu"da deyil. Kəlbəcəre dünya şöhrəti qazandırmış 53 çıxımlı Bağırsağ, Yuxarı İstisu, Aşağı İstisu, Keşdək və s. kimi ümumi istismar ehtiyatları gündə 3 min kubmetrdən çox olan termal və mineral su yataqları mövcuddur. 1980-ci illərdə sanatoriyanın tərkibində su-doldurma zavodu tikilib. Burada yerləşən mineral su yataqlarından gündə 800 min litrdən artıq mineral su istehsal edilirdi.

Lakin Azərbaycan torpaqlarını 30 ildir işğal edən ermənilər çiçəklənən, şəfəsi ilə bütün dünyaya ün salan "İstisu" dağ kurortunu xarabalığa çeviriblər. Kurortun bütün infrastrukturunu dağıdıb, sanatoriyalar talan edilib, yağmalanıb.

"İstisu"nun bu illər ərzində xarabalığa çevrilməsi kurorta gedən yolun kifayət qədər təhlükəli vəziyyətə gəlib çatmasına səbəb olub: dağılmış körpülər, dağlarda qazılmış tunellər, qurulmuş xain tələlər, dar yollar, sıx kolluqlar...

Abad rayonu xarabalığa çevirən ermənilər Kəlbəcərin sərvətlərini talan edib faydalanıblar. Heç bir yenidənqurma aparmadan, yalnız bulaqların suyunu satıb gəlir əldə edən ermənilər xarici investorların maliyyə yardımını ilə Kəlbəcərin termal sularını erməni brendi kimi "Cermuk" adı altında Avropa ölkələrinə, Amerikada bazara çıxarmaqla milyonlarla valyuta qazanıblar.

Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin uğurlu əməliyyatları nəticəsində 2020-ci il noyabr ayının 25-də Azərbaycana qaytarılan Kəlbəcərdə indi yenidən canlanma prosesi gedir. Prezidenti İlham Əliyev iyunun 26-da Kəlbə-

natoriyasının işçiləri və onların ailə üzvləri idi.

İstisu kurort şəhərciyi sayılırdı: səliqəli sanatoriya, yeni yaşayış binaları, kurortu Azərbaycanın iri şəhərləri ilə birləşdirən yolları vardı. Kurortdan 200 metr hündürlükdə təbii meydança var idi, bu Yak-40 və An-2 təyyarələrinin enməsi və qalxması üçün optimal şəkildə uyğunlaşdırılmış platforma idi. Onların köməyi ilə yerli sakinlər və sanatoriyasının qonaqları daşınırdı. 1970-ci ildə SSRİ hökumətinin qərarı ilə İstisu kurortu ümumitifaq əhəmiyyətli kurortlar siyahısına daxil edildi. Arxiv sənədlərinə və 80-ci illərin statistik məlumatlarına görə, hər mövsüm bura dünya ölkələrindən 50 min insan müalicə almaq üçün gəlirdi.

"İstisu"nun termal bulaqlarından gələn sular xroniki kataral, mədə və bağırsaqların funksional pozğunluqları, xroniki qaraciyər,

cər rayonunda "İstisu" sanatoriyasının təməlqoyma mərasimində iştirak edib. 34 hektar ərazidə salınması nəzərdə tutulan "İstisu" İstirahət-Müalicə Kompleksi gündəlik 300 nəfər qəbul etmək imkanına malik olacaq. Kompleksdə sağlamlıq-bərpa mərkəzi ilə yanaşı, 10 kottecin tikilməsi də planlaşdırılır. Bu gün sanatoriyanın xarabalıqları üzərində yeni infrastruktur qurulur, müasir hovuzlar tikilib, boru sistemi vasitəsilə termal bulaqlardan hovuzlara su veriləcək. Amma kurort hələ xidmətə açıq deyil. Yaxın vaxtda keçmiş şöhrətini qaytaracaq İstisu yenə də dünyanın hər yerindən qonaqları qəbul edəcək. Beləliklə, Kəlbəcərin təbii resursları, xüsusən də İstisu sanatoriyası ölkəmizə həm də iqtisadi fayda verəcək.

Lalə Mehralı

Hələ Tramp birinci dəfə hakimiyyətə gələndə İranın nüvə proqramı ətrafında gedən danışıqlardan imtina etmişdi. Amma qəsa hakimiyyəti ona Tehrana qarşı niyyətlərini həyata keçirməyə imkan verməmişdi. Bu dəfə isə ABŞ-ın yeni prezidenti deyəsən İrana həqiqətən başağrısı olacaq. Şəxsiyyəti debatlarından tutmuş, fərqli tribunlara qədər Trampın çıxışlarında İran mövzusu ilk cümlələrdən başlayıb. Məsələ bundadır ki, ABŞ-İsrail cüt-lüyünün endirəcəyi hava zərbələrinə narahat olan tək Tehran deyil, həm də İranın qonşularıdır.

Səudiyyə Ərəbistanının müdafiə naziri şahzadə Xəlid bin Salman ABŞ-a səfər edib. Danışıqların mövzularından biri regional təhlükəsizlik olub. Yaxın Şərqdə Vaşinqtonun tezliklə İsrailin İranın nüvə obyektlərinə qarşı əməliyyatına sanksiya qoyacağına dair qorxular var ki, bu da yeni eskalasiya dövrünə səbəb olacaq. Tehran açıq şəkildə deyir ki, onun nüvə infrastrukturuna birbaşa hücum regional paytaxtlara ağırlı təsir göstərəcək. 2023-cü ildə İranla diplomatik münasibətləri bərpa edən Səudiyyə tərəfi, deyəsən, qarşıdurmada qalmaqdan qorxur.

Səudiyyə Ərəbistanının müdafiə nazirini Pentaqon rəhbəri Pit Heqset qəbul edib. ABŞ hərbi departamentinin rəhbəri açıq şəkildə bildirib ki, İran bu həftələrdə danışıqların gündəminin mərkəzindədir. İslam Respublikası Yaxın Şərqdə "böyük narahatlıq doğurur". Lakin o, təhlükənin konkret hansı aspektlərinin müzakirə edildiyini açıqlamayıb. Nazirlərin görüşünün digər mövzusu ABŞ və onun ərəb müttəfiqi arasında ikitərəfli münasibətlərin inkişafı olub. "Biz güc vasitəsilə sülhə nail olacağıq və Amerikanı birinci yere qoyacağıq. Lakin bu, tərəfdaşlıq münasibətlərinə məhəl qoymamaq demək deyil", - Heqset danışıqların qapalı hissəsi başlamazdan əvvəl vurğulayıb.

Cozef Baydenin prezidentliyi sönən kimi, ABŞ kəşfiyyat agentlikləri İsrailin İranın nüvə infrastrukturuna "əhəmiyyətli" zərbələr endirməyi nəzərdən keçirdiyinə dair kəşfiyyat məlumatları toplayıb. Yəhudi dövləti əmindir ki, indi ən əlverişli məqamdır: Tehran, bu hesablamalara görə, israililərin birbaşa hücumlarından sonra hələ də öz hava hücumundan müdafiə sistemini bərpa edə bilməyib. Amerika kəşfiyyat orqanı düşünür ki, Baş nazir Benyamin Netanyahu hökuməti hazırkı prezident Donald Trampın administrasiyasına zorakı ssenarini dəstəkləmək üçün təzyiq göstərmək istəyəcək. Kəşfiyyat agentlikləri hesab edir ki, Tramp Baydenə fərqli olaraq, İsrailin arqumentlərini daha çox qəbul edir.

"The Telegraph"-ın fevralın 25-də mənbələrə istinadən verdiyi məlumata görə, İran ABŞ-ın hücumu "qoşula biləcəyindən" ciddi şəkildə ehtiyat edir. Nəşrin yazdığına görə, İslam Respublikası nüvə obyektlərini gücləndirmək üçün mühüm addımlar atır. "Onlar sadəcə hücumu gözləyirlər, hər gecə bunu gözləyirlər və hamı yüksək hazırlıq vəziyyətindədir - hətta heç kimin bilmədiyini yerlərdə belə", - mənbə The Telegraph-a bildirib. "Nüvə obyektlərinin gücləndirilməsi üzrə işlər uzun illərdə davam edir, lakin son bir ildə bu, intensivləşib... Bir neçə əlavə hava hücumundan müdafiə qurğuları yerləşdirilib, lakin iranlılar başa düşürlər ki, genişmiqyaslı hücum zamanı bu vasitələr təsirsiz ola bilər".

Tramp açıq şəkildə İranla bu ölkənin nüvə sənayesini məhdudlaşdıracaq və hərbi riskləri azaldacaq yeni nüvə sazişində ısrar edir. Artıq 2015-ci il nüvə sazişinin, Birgə Hərtərəfli Fəaliyyət Planının (JCPOA) bərpasından söhbət getmir. Beynəlxalq Atom Enerjisi Agentliyinin (MAQATE) baş direktoru Rafael Qrossinin bu yaxınlarda bildirdiyi kimi, JCPOA "boş qabıqdır". "Mən heç kimin JCPOA-nın bu nöqtədə hər hansı bir rol oynadığına inandığını düşünmürəm. Bu müqavilənin müəyyən müddətə davam etməsi nəzərdə tutulurdu. İndi, onun üstünlükləri və mənfi cəhətləri haqqında nə düşündüyünü-

İrana zərbə və əks-zərbə

zə baxmayaraq, texnoloji baxımdan o, tamamilə yerindən tərpəndi", - Qrossi izah edib.

MAQATE direktorunun aydınlaşdırdığı kimi, JCPOA mətnində köhnəmiş məlumatlar var. Bu, hətta hazırda İranın istifadə etdiyi sentrifüja növlərinə də aiddir. Bununla belə, Qrossinin sözlərinə görə, danışıqlar prosesində, o, yenidən başlasa, "JCPOA-nın fəlsəfəsi davam etdirilə bilər". O, öz növbəsində, İranın "mükafat müqabilində fəaliyyətlərini" məhdudlaşdırmağı təklif edir.

Amerikanın "Al-Monitor" nəşrinə mənbələr bildiriblər ki, İranın yeni saziş layihəsini mümkün rədd etməsi ABŞ və İsraili əməliyyat keçirməyə təhrik edəcək. Belə olan halda Tramp administrasiyası yəhudi dövlətinə lazım olan bütün ağır bomba növlərini təhvil verəcək, həmçinin İsrail hərbi hava qüvvələrinə yardım göstərəcək. Ayrı-ayrılıqda, Al-Monitor mənbələri qeyd edir ki, ABŞ öz növbəsində İranı bərpa etmək imkanından məhrum etmək üçün onu dənizdən blokadaya almağa çalışacaq. "Bu şəraitdə cəhənnəmin qapıları İran üçün açılacaq, amma indi realdır. Tramp Netanyahuya icazə verəcək. Amerikalılar özləri də boş oturmayacaqlar, lakin uğurlu hücum üçün lazım olan hər şeydə İsrailə kömək edəcəklər", - mənbələr "Al-Monitor"a bildiriblər.

Bununla belə, Tehran açıq şəkildə əmin edir ki, istənilən hücumu dəf edə biləcəklər. Belə ki, "Böyük Peyğəmbər 19" təlimlərinin açılış mərasimində çıxış edən İran Silahlı Qüvvələrinin Baş Qərargah rəisi, general-leytenant Məhəmməd Baqiri bildirib ki, İslam Respublikasının hava hücumundan müdafiə sistemi hazırda döyüş hazırlığının "pik nöqtəsində"dir. Hərbi komandir İsrailin 2024-cü ilin oktyabrında baş vermiş "Tövbə günləri" əməliyyatına istinad edərək, "Ona dəyən cüzi ziyan tamamilə bərpa edilib" deyib. Bu, tək raketlər və döyüş pilotsuz təyyarələri istehsal edən yerli zavodları zəiflətmək deyil, həm də əsas obyektləri əhatə edən hava hücumundan müdafiə sistemlərini zəiflətmək məqsədi daşıyırdı.

"Əgər İranın təhlükəsizliyi təhdid edilərsə, o zaman bütün regionun təhlükəsizliyi, qeyri-sabitliyi yarananlar və onların regional müttəfiqləri təhdid ediləcək", - Baqiri təlimlər zamanı vurğulayıb. O, cavab zərbələri zamanı hansı regional oyunçuların hədəfə alınma biləcəyini dəqiqləşdirməyib, lakin o izah edib ki, Tehran İsrail qırıcılarının təchizatında və əməliyyat planlaşdırmasında iştirak edən hər kəsi günahkar hesab edəcək. Tehrana müxalif telekanalların bildirdiyinə görə, ilk dəfədir ki, İran hərbi rəhbərləri tərəfindən belə bir təhdid edilir.

Bu vəziyyətdə Səudiyyə Ərəbistanı hət-ta öz platformasında ABŞ və İran arasında danışıqlara ev sahibliyi etməyə və təşkil etməyə hazır olduğunu bildirib. Aydındır ki,

özlərini və bütün Yaxın Şərqi yaxınlaşan böyük müharibədən xilas etmək üçün.

İran atomuna son tarix

Böyük Britaniyanın İsraildəki səfiri Saymon Uolters Avropanın Tehrana qarşı tələblərindən danışır. Onun sözlərinə görə, son aylarda "Avropa üçlüyü"nü diplomatları bir neçə dəfə iranlı həmkarları ilə birbaşa məsləhətləşmələr aparıblar və dialoqa hazır olduqlarını açıq şəkildə bəyan ediblər. Lakin konkret razılıq əldə olunmayıb. "Biz sadəcə ləğv deyilik. Biz bilirik ki, onlar prosesi kənara çəkmək istəyirlər. Biz onlara çox aydın şəkildə dedik ki, sövdələşmə üçün son tarix var və bu son tarix ilin ortası, iyunun sonudur", - Britaniya səfiri Tel-Əviv Universitetinin Milli Təhlükəsizlik Araşdırmaları İnstitutunda (INSS) konfransda çıxış edərkən deyib.

Bu vaxta qədər "Avropa üçlüyü" qondarma snapback proseduruna hazır olacaq - bu mexanizm BMT Təhlükəsizlik Şurasının İranın nüvə inkişafına cavab olaraq ona qarşı tətbiq etdiyi bütün sanksiyaların bərpasını nəzərdə tutur. Xatırladaq ki, 2015-ci ildə Birgə Hərtərəfli Fəaliyyət Planının (JCPOA) şərtlərinə uyğun olaraq, altı vasitəçi (Rusiya, ABŞ, Çin, İngiltərə, Fransa, Almaniya) və İran arasında nüvə sənayesinə qoyulan məhdudiyyətlər müqabilində İslam Respublikasına qarşı sanksiyalar təzyiqini yüngülləşdirən razılaşmaya əsasən götürülüb. Səfir izah edib ki, snapback-i işə salmaq üçün "unikal imkan" oktyabrın 18-də başa çatır və prosedura əvvəlcədən hazırlıq görülməlidir.

Britaniyalı diplomatın şərhləri göstərir ki, Aİ JCPOA-nın təkmilləşdirilmiş versiyasını yox, "İranın nüvə silahı istehsal etməyəcəyinə tam təminat" verəcək "tamamilə fərqli bir razılaşma" axtarır. Beynəlxalq Atom Enerjisi Agentliyinin baş direktoru Rafael Qrossinin bu ay izah etdiyi kimi, JCPOA öz faydalılığı-

nı tamamilə geridə qoyub. "Bu, müvəqqəti bir razılaşma idi" deyib, "texnoloji baxımdan tamamilə ləğv edilib". O, hətta 2015-ci il müqaviləsinin mətnində yer alan İran sentrifüqaları haqqında məlumatın da köhnəliyini vurğulayıb.

İndi ABŞ prezidenti Donald Tramp İranın nüvə proqramı ilə bağlı prinsipial olaraq yeni saziş bağlamağı təklif edir, lakin onun dəqiq parametrləri məlum deyil. Ağ Ev rəhbəri ictimai çıxışlarında yalnız vurğulayır ki, İslam Respublikasında kütləvi qırğın silahları olmamalıdır, çünki bu, region üçün dəhşətli təhlükə olardı.

İsrail rəsmiləri "Al-Monitor"a bildiriblər ki, danışıqlar JCPOA-dan "daha yaxşı razılaşma"nın işlənməsi haqqında olub. Onların sözlərinə görə, İsrailin baş naziri Benyamin Netanyahu "İsrailin belə bir razılaşma ilə bağlı tələblərinin əhəmiyyətli hissəsinin yerinə yetiriləcəyinə" inanır. Ən azı, bunlar ABŞ hakimiyyətinin Yaxın Şərqdəki müttəfiqinə verdiyi zəmanətlərdir. İsrail rəsmiləri Donald Trampın ardınca Tehran razılaşmadan imtina edərsə, onun üçün "cəhənnəmin qapıları açılacaq".

Onların fikrincə, belə bir şəraitdə "amerikalılar boş oturmayacaqlar", İsraili "uğurlu

hücum üçün lazım olan hər şeyi" ilə təmin edəcəklər. Dəstək tədbirləri arasında İsrail qırıcılarının yanacaq təminatı, güclü bunkerləri məhv edən bombaların İsrailə təhvil verilməsi və İrana qarşı dəniz blokadasının tətbiqi daxil ola bilər. İsrailin xarici işlər naziri Gideon Saar bu yaxınlarda Brüsselə etiraf edib ki, İranın nüvə proqramını hərbi xarakter almadan dayandırmaq üçün etibarlı hərbi variant masada olmalıdır. Onun sözlərinə görə, İran tərəfi "bir neçə bomba" üçün kifayət qədər uranı zənginləşdirib və hazırda mövcud materialı silaha çevirmək üçün "yollarla oynayır". "Bizim çox vaxtımız yoxdur" deyərək İsrail diplomatiyasının rəhbəri vurğulayıb.

İsrailin İranla danışıqlara başlamaq üçün verdiyi son tarix Avropa ilə üst-üstə düşür. Co Baydenin prezidentliyinin son həftələrində ABŞ kəşfiyyat ictimaiyyətinin topladığı kəşfiyyat məlumatları göstərir ki, İsrail hələ bu ilin ortalarında İranın nüvə infrastrukturuna qabaqalayıcı zərbə endirə bilər. Aydındır ki, danışıqlar prosesi irəli getməsə, bu baş verəcək. Hələlik ABŞ inandırmaq vasitəsi kimi İrana qarşı sanksiya təzyiqlərini artırır. Bu həftə Vaşinqton İslam Respublikasının neft-kimya sənayesi və xammalın daşınması ilə bağlı İranın fiziki şəxsləri, qurumları və gəmilərinə məhdudiyyətlər qoyub.

Tehran təzyiq altında dialoqa razı olmayacağını vurğulayır. İranın xarici işlər naziri Abbas Əraqçı Tehrandə rusiyalı həmkarı Sergey Lavrovla birgə mətbuat konfransında deyib: "İranın nüvə danışıqları ilə bağlı mövqeyi aydındır: biz təzyiq və sanksiyalar altında danışıqlar aparmayacağıq". Lakin Əraqçının sözlərindən belə çıxır ki, söhbət "birbaşa danışıqlardan" gedir. Bu o demək ola bilər ki, üçüncü ölkələr vasitəsilə məxfi dialoqun qapısı hələ də bağlı deyil.

V.VƏLİYEV

“Bəlkə də özləri vaxtı ilə apara bilmədikləri cehizləri indi öz qızları üçün istəyirlər”

YAZIÇI-KULTUROLOQ
ŞƏRH ETDİ

“Bu problem 20-ci əsrdə aktual idi. Təəssüflər olsun ki, bir əsr keçməsinə baxmayaraq yenə də öz aktuallığını saxlayır. Əs-lində əvvəllər əsasən kənd yerlərində yaşa-yan Azərbaycan əhalisi toyları çox sadə edirdilər və toya iki gəncin nikahı kimi, gələ-

cəkdə möhkəmlənəcək və özünün işləri, ça-lışqanlılığı ilə həm cəmiyyəti irəliyə apara bi-ləcək həm də ailəsini saxlayan qadın və kişi-nin müqəddəs bir birləşməsi kimi baxırdılar”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında yazıçı-kul-turoloq Aydınxan Əbilov deyib.

Onun sözlərinə görə, istər oğlan tərəfinin zinət əşyaları alması, toy xərclərinin böyük bir hissəni öz üzərinə götürməsi, istər qız tər-əfinin çox bahalı cehiz yığma problemi gün-dən günə bizim insanlarımızın qarşısında kəskinliklə durur. Məsəl olaraq mebel, pal-tar, məişət əşyalarını vermək olar. Bu məsə-lədə, əlbəttə ki, atalar arxa plana keçir. Daha

çox analar fəallıq göstərir. Bəlkə də özləri vaxtı ilə apara bilmədikləri cehizləri indi öz qızları üçün istəyirlər. Və onlar nəinki qızları-nın xoşbəxtliyini bahalı əşyalarda, cehizlər-də görürlər həm də oğlanlardan, bəylərdən ev, mənzil tələb edirlər. Təbii ki, bütün dün-yada belə deyil. Dünyada qızlara cehiz top-lamaqdan çox onların gələcək təhsili, karye-rası, xoşbəxtliyi üçün müəyyən addımlar atır-lar. Məsələn, bir çox Asiya, Avropa ölkələrində qızların təhsilinə çox böyük vəsaitlər sərf olunur nəinki onların cehizlərinə. Çünki onlar bilirlər ki, peşəkar sahədə çalışan, ağıllı və savadlı qız və oğlan gələcəkdə ailə quran za-man özlərini və övladlarını təmin etmək, və-sait qazanmaq üçün çalışacaqlar. Bununla da həm ailəsinə, həm ailə üzvlərinə, həm də cəmiyyətin inkişafına töhfələr vermiş olurlar. Amma biz istər hazır evli oğlanlarımızı ev-ləndirərkən istərsədə hazır nazır, dərse meyilli olmayan qızlarımızı evləndirərkən yal-nız mədiyyət tərəfini fikirləşirik. Qızlar 12 ya-şı tamam olmamış artıq evlilik barədə düşü-nürlər. Anal, atalar cehiz, xınyaxdı, nişan, bahalı şadlıq sarayı haqqında düşünürlər. Bu da ona gətirib çıxardı ki, Azərbaycanda müəyyən mənada mənfi ənənə formalaşdı və bu ənənəni poza bilmirik. Düşünürəm ki, ənənəni pozmaq artıq gənclərin öhdəsinə düşür. Gənclər öz valideynlərinə stop demə-yi bacarmalıdırlar. Onlar valideynlərinə “mə-

nə cehiz yox təhsil ver”, “mənə mebel yox yeni iş yeri, şirkət yarat”, “mənə qab-qacaq yox kitab al” aksiyalarına qoşulmalıdırlar. Zəhmət olsun gənc xanım və bəylərin vali-deynlərinə etirazlarında görə bilirlik. Onlar evlənmək, öz gəncliklərini yaşamamaq, təh-sil almamaq kimi mənfiliklərə son qoymağa çalışsınlar. Həm Azərbaycanda, həm də xarici ölkələrdə yaxşı təhsil alırlar, karyeralarını, peşələrini genişləndirmək üçün iş yerlərində çalışsınlar. Bununla da onlar nə valideynə, nə cəmiyyətə, nə də dövlətə mümkün qədər ehtiyacları olmasın deyər addımlar atırlar. Gən-clərimiz yüksək təhsilin Azərbaycanda alın-madığı üçün xarici ölkələrə gedirlər. Bütün bunlar Azərbaycan cəmiyyətində 21-ci əsrdə böyük bir problemdir. Biz cehizləri təhsillə, bahalı toyları çox peşəkar iş verənləri ilə əvəzləməyi bacarmalıyıq. Düşünürəm ki, oğ-lanlarımız da bu yolda qızlarımıza kömək et-məlidir.

Çünki onlarda gələcəkdə qız övladı atası olacaqlar. Necə ki, onların ana və ataları adət və ənənələrə etiraz edə bilməyiblər. Vaxtı gələndə onlar da etirazları sükkütlə qar-şılamaqla və etiraz edə bilməyəcəklər. Bu baş verməsin deyər birincisi oğlanlar ali mək-təbə, əsgərliyə getməmiş və hər hansı peşə-yə nail olmamış evlənməyə yox deməlidirlər. İkincisi azyaşlı qızlar ilə nikaha girməyə , ümumiyyətlə, stop deməlidirlər. Üçüncüsü isə onlar özlərinin və gələcək həyat yoldaşla-rının intellektual, savadlı, səviyyəli və peşə-kar olması marağında olmalıdır ki, gələcəkdə dünyaya gələcək uşaqlar da ağıllı olsun və dövlət, cəmiyyət üçün yararlı olsunlar.

Nərgiz Salmanova

“Yeniyyətlərdə narko-tik maddə istifadəsi övladınızın həyatına böyük təsir göstərə bilər. Yeniyyət-mənin sağlam seçimlər etməsinə və narkotiklərdən uzaq durmasına necə kömək edə biləcəyinizi öyrə-nin. Yeniyyət-mənin beyni hələ inki-şaf mərhələsindədir. Ümumiyyətlə, böyüklerin beynindən daha çox mükafat və risklərə yönəlmiş olur. Eyni zamanda, yeniyyət-mələr şəx-siyyətlərini araşdırmağa başladığı-ca valideynlərinə daha çox azad-lıq tələb edirlər. Bu, valideynlər üçün çətin bir vəziyyət yarada bi-lər. Narkotik maddələr və digər zər-rərli vasitələrlə təcrübə aparan ye-niyyət-mələr sağlamlıqlarını və təhlü-kəsizliklərini riskə atırlar. Yeniyyət-mə beyni, beynin mükafat sistemi-ni həddindən artıq yükləyən mad-

dələr tərəfindən daha asan dəyişdi-rilə bilər. Yeniyyət-mənlə narkotik maddələrin istifadəsinin nəticələri və sağlam seçimlər etməyin əhə-miyyəti barədə danışaraq narkotik asılılığının qarşısını almağa kömək edin. Yeniyyət-mələr niyə narkotik-lərdən istifadə edir və ya onları sui-istifadə edirlər?”. Bu sözləri araş-dırmacı sosioloq Məhbubə Mehdi-

Yeniyyət-mələri narkotik maddə istifadəsindən necə qoruyaq?

yeva SİA-ya açıqlamasında deyib.

Onun sözlərinə görə, yeniyyət-mələrin narkotiklərdən istifadə et-məsinə bir çox amil təsir edə bilər: “Övladınızın şəxsiyyəti, ailənizdə-ki münasibətlər və dostları ilə ra-hatlığı bu amillərə daxildir. Yeni-yyət-mələrdə narkotik istifadəsi üçün ümumi bir sıra risk faktorları vardır. Ailədə narkotik asılılığının olması, depressiya, narahatlıq və ya diqqət çatışmazlığı/hiperaktivlik pozğunluğu kimi psixi və ya davra-nış problemləri, impulsiv və ya riskli davranışlar, qəza, zorakılıq kimi travmatik hadisələrə məruz qal-maq, aşağı özünəinam və ya sosial rədd olunma hissi bu kimi faktorla-ra aid edilir. Yeniyyət-mələr ilk dəfə narkotik maddələri sosial mühitdə sınağa daha çox meyilli olurlar. Alkoqol və nikotin və ya bütün yeni-yyət-mələrin daha asan əldə edə bi-ləcəyi ilk maddələrdən ola bilər. Çünki bu maddələr böyükklər üçün qanuni olduğuna görə, onlar yeni-

yyət-mələr üçün təhlükəsiz görünə bilər. Halbuki, əslində belə deyil. Yeniyyət-mələr adətən dostlarına uy-ğunlaşmaq istəyirlər. Dostları bu maddələrdən istifadə edirsə, övlad-ınız da onlardan istifadə etməli ol-duğunu düşünə bilər. Yeniyyət-mələr həmçinin özlərini dostları qarşısın-da daha inamlı hiss etmək üçün bu maddələri qəbul edə bilərlər. Əgər dostları daha yaşlıdırsa, yeniyyət-mələr daha riskli vəziyyətlərə düşə bilərlər. Məsələn, nəzarətsiz yerlərdə ola bilərlər və ya daha kiçik ye-niyyət-mələr nəqliyyat üçün dostları-na güvənə bilərlər”.

Sosioloq həmçinin bildirir ki, bundan əlavə, təkliyi və ya stresli vəziyyətləri unutmaq üçün də yeni-yyət-mələr bu maddələrə müraciət edə bilərlər: “Eyni zamanda, yeni-yyət-mələr sadəcə maraq səbəbindən də narkotik maddələri sınaya bilərlər. Bəziləri isə ailə qaydaları-na qarşı çıxmaq və üsyan etmək üçün bunu edə bilər. Bəzi yeniyyət-

mələr özlərinə heç bir pis şeyin baş verməyəcəyini düşünə bilərlər və etdikləri hərəkətlərin nəticələrini tam anlamaya bilərlər. Narkotik-lər və ya onlardan şübhələnmək güclü emosiyalara səbəb ola bilər. Yeniyyət-mənlə danışmadan əv-vəl, həm siz, həm də övladınıza baxmaq məsuliyyətini paylaşan di-gər şəxslər buna hazır olmalıdır. Söhbət üçün bir məqsəd müəy-yənləşdirmək faydalı ola bilər. Həmçinin yeniyyət-mənin fərqli reaksiyalarına necə cavab verəcə-yinizi əvvəlcədən düşünmək də kömək edə bilər. Yeniyyət-mənlə danışın. Erkən müdaxilə heç vaxt

qaynaqlandığını göstərin. Şübhə-lərinizi əsaslandırmaq üçün konkr-et detalları paylaşın. Yeniyyət-mə-nin dediklərini yoxlayın. Davranışa fokuslanın, insanın yox, narkotik istifadəsinin təhlükəli olduğunu vurğulayın, lakin bunun yeniyyət-mə-nizi pis insan etmədiyini izah edin. Daim nəzarətdə olun. Övladınızla daha çox vaxt keçirin. Onun hara-da olduğunu bilin və evə qayıtdıq-dan sonra harada olduğu barədə suallar verin. Peşəkar kömək alın. Əgər yeniyyət-mənin narkotiklərdən istifadə etdiyini düşünürsü-nüzsə, həkimə və ya psixoloqa müraciət edin. Yeniyyət-mənlə

**NARKOMANİYAYA
YOX DEYƏK!**

zərərli olmaz. Təsədüfi narkotik is-tifadəsi zamanla asılılığa çevrilə bilər. Bu isə qezalar, hüquqi problemlər və sağlamlıqla bağlı ciddi fəsadlara səbəb ola bilər. Dürüstlü-yü təşviq edin. Sakit danışın və na-rahatlığınızın sevgi və qayğıdan

narkotik istifadəsi barədə danış-mağa heç vaxt tez deyil. Bu gün apardığınız söhbətlər onun gələ-cəkdə sağlam seçimlər etməsinə kömək edə bilər.

Keyrənsə Piriyeva

Yox olan varlıq, var olan yoxluq: Yaradılışın sirri harada gizlənir?

ELMİN SONU

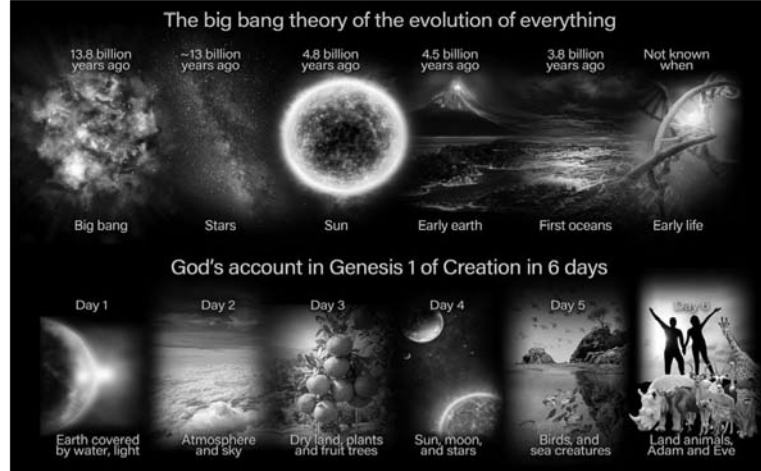
(X YAZI)

(əvvəli ötən saylarımızda)

"Göyləri, yeri və onların arasındakıları 6 gündə xələf edən, sonra ərsi yaradıb, hökmü altına alan Allahdır" (Quran, 32/4).

Əvvəlki hissədə Günəş sistemi ilə tanış olduq. Məlum oldu ki, ən azı bizim sistemdə bioloji həyat yalnız Yer planetində mümkündür. Dünyamız bunun üçün xüsusi dizayn edilmiş və həyatın yaranması üçün milyonlarla (bəlkə də trilyonlarla, kim bilir?) vacib şərtlərlə təchiz edilmişdir. Yerdə həyatın mövcud olması üçün təkcə planetin özü deyil, bütün ətraf sistem də uyğun bir formada təşkil olunmalıdır. Günəşin, planetlərin ölçüsü, məsafəsi, kimyəvi tərkibi, ağırlığı, orbiti, Günəşə qarşı duruş bucağı planetimizdə həyatın meydana gəlməsi üçün vacib olan kənar şərtlərdəndir.

Maraqlı fakt: Günəş hər saniyədə kosmosa 1,5 milyon ton maddə püskürür. Günəş küləkləri kimi tanınan bu maddələr və saniyədə 160 km kimi dəhşətli sürətlə hərəkət edən yüksək enerjili hissəciklərlə doludur. Əgər bu hissəciklər birbaşa Yərə deyisəydi, bu, atmosferimizə və həyatımıza ciddi təhlükə yarada

ma sürəti və Yerdən hansı məsafədə yerləşməsi çox vacibdir və bu ölçülər mükəmməl şəkildə tənzimlənmişdir.

Ay olmasa nə olacaqdı?

-Dünya iqlim şəraitinə görə şiddətli tufanların və qasırğaların heç vaxt dayanmadığı bir planet olardı.

-Atmosfer indiki kimi olmazdı. Bizdə daha yoğun bir atmosfer olardı.

-Dağalar 70% azalardı. Ay işığında aktiv qalan canlılar inkişaf etməzdi. Məlum olduğu kimi, bəzi canlı növləri çoxalmaq üçün Ayın fa-

dan ibarətdir. Burda ən maraqlısı təbəffüs etdiyimiz havadakı oksigen miqdarının olduqca həssas tarazlıqlar üzərində müəyyənləşdirilmiş olmasıdır.

İngilis mənşəli Avstraliyalı alim Maykl Denton bu mövzuda belə yazır:

"Atmosferimiz, tərkibində daha çox oksigen saxlasaydı, bu, həyatın mövcud olmasına imkan verərdimi? Xeyr! Oksigen çox reaktiv bir elementdir. Hazırda atmosferdə olan oksigenin miqdarı, yeni 21%, həyatın təhlükəsizliyi üçün lazımı həddin tam ideal nöqtəsindədir. Məsələn, 21%-lik göstəricinin üzərinə əlavə olunan hər 1%-lik oksigen miqdarı bir ildırımın meşə yanğını başlatma ehtimalını 70% artırır".

İngilis biokimyəvi alimi Ceyms Lavlok isə bununla bağlı başqa bir müqayisə verir:

"Oksigenin miqdarı 25%-dən artıq olsaydı hazırda qida kimi istifadə olunan bitkilərin, bütün tropik meşələr və artıka tundraları çox cüzi hissəsi onları yox edəcək nəhəng yanğınlardan qoruna bilərdi. Atmosferdəki hazırkı oksigen miqdarı, təhlükənin və faydanın mükəmməl şəkildə tarazlandığı səviyyədədir".

Atmosferin çox yaxşı şəkildə tarazlaşdırılmış digər bir cəhəti isə onun, təbəffüs etməyimizə imkan verən ideal sıxlığıdır. Havanın təzyiqi 760 mm cive sütundur. Bu qiymətlər, əslində, həyatımız üçün çox kritiktir. Çünki, təbəffüs edən canlıların mövcud ola bilməsi üçün, atmosferin ümumi xarakteristik xüsusiyyətləri (sıxlığı, axıcılığı, təzyiqi və s.) hazırkı qiymətlərə uyğun olmalıdır.

Maykl Denton bu haqda belə deyir:

"Əgər havanın sıxlığı və ya durğunluğu bir az çox olsaydı, havanın müqaviməti çox böyük nisbətlərə yüksələrdi və havanı təbəffüs edən canlıya ehtiyac duyduğu oksigen nisbətini təmin edən təbəffüs sistemini hazırlamaq qeyri-mümkün olardı... Ehtimal olunan atmosfer təzyiqi ilə oksigen nisbətini müqayisə edərək həyat üçün uyğun ölçü axtardığımız vaxt çox məhdud intervalla qarşılaşırdıq. Həyat üçün lazım olan çoxlu şərtlərin hamısının bu kiçik intervalda reallaşması və atmosferin də bu intervalda olması, əlbəttə ki, çox möhtəşəm uyğunluqdur".

Bioloji həyatın mövcud olmasını təmin edən şərtlərdən biri də temperaturdur. Amerikalı geoloqlar Frank Press və Raymond Siever bu məqamda diqqət çəkirlər: "Həyat yalnız çox məhdud temperatur intervalında mövcud ola bilər. Eləcə də, bu temperatur intervalı Günəşin temperaturu ilə mütləq sıfır temperaturu

Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə "Azad sahibkarlığın və liberal iqtisadiyyatın təşviqi" istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb

arasında ola biləcək temperaturların təxminən 1%-lik hissəsini təşkil edir. Yer kürəsinin temperaturu tam bu kiçik intervaldadır".

Yer kürəsinin həyatın necə formalaşdırılmasını təmin edən faktorları öyrənmək istəsək, bitib bitməyəcək kimi görünən olduqca uzun "həyat üçün lazımı tarazlıqlar" siyahısını yarada bilərik. Amerikalı astronom Hyu Ross Yerin həyat üçün əlverişli olmasında ən əsas rol olan faktorları belə sadalayır:

Yerin cazibə qüvvəsi: Əgər daha güclü olsaydı, planetin atmosferi xeyli ammonyak və metan toplayar, bu da həyat üçün çox əlverişsiz olardı. Daha zəif olsaydı, Yerin atmosferi çox su itirər və həyat mümkün olmazdı.

Günəşə olan məsafə: Əgər daha çox olsaydı: planet çox soyuyar, atmosferdəki su dövrünü bundan mənfi təsirlənər və planet buzlaşma dövrünə daxil olardı. Daha yaxın olsaydı, planet qovrular, atmosferdəki su dövrünü bundan mənfi təsirlənər və həyat qeyri-mümkün olardı.

Yer qabığının qalınlığı: Əgər daha qalın olsaydı, atmosferdən yer qabığına daha çox oksigen ötürülərdi (bunun necə bir fəlakət olacağı haqda bir az yuxarıda danışmışıq). Daha nazik olsaydı, həyatın yaranmasını qeyri-mümkün edəcək qədər çox sayda vulkanik fəaliyyət baş verərdi.

Yerin öz ətrafındakı fırlanma sürəti: Əgər daha yavaş olsaydı, gecə-gündüz arasındakı temperatur fərqi çox böyük olardı. Daha sürətli olsaydı, atmosfer küləkləri olduqca böyük sürətə çatır, qasırğalar və tufanlar həyatın yaranmasını qeyri-mümkün edərdi.

Ay ilə Yer arasındakı cazibə qüvvəsi təsiri: Əgər daha çox olsaydı, Ayın güclü cazibə qüvvəsinin, hava şəraiti, Yerin öz oxu ətrafında fırlanma sürəti və okeanlardakı qabarma-çəkilmələr üzərində çox kəskin təsirləri olardı. Daha az olsaydı, kəskin iqlim dəyişikliklərinə səbəb olardı.

Yer kürəsinin maqnit sahəsi: Əgər daha güclü olsaydı, çox sərt elektromaqnit fırtınalar baş verərdi. Daha zəif olsaydı, Yer Günəş küləyi adlanan və Günəşdən atılan zərərli hissəciklərdən qoruna bilməzdi. Hər iki halda da həyat qeyri-mümkün olardı.

Albedo təsiri (yer səthindən əks olunan Günəş şüasının, yer səthinə çatan Günəş şüasına olan nisbəti): Əgər daha çox olsaydı, tezliklə buzlaşma dövrü başlayardı. Daha az olsaydı, pərkirici Yerin həddən artıq isinməsinə səbəb olar, Yer kürəsi əvvəlcə buzlaqlar ərimeyiylə sular altında qalar, sonra isə qovrular.

Atmosferdəki oksigen və azot miqdarı: Əgər daha çox olsaydı, həyatı funksiyalar mənfi şəkildə sürətlənərdi. Daha az olsaydı, həyatı fun-

ksiyalar mənfi şəkildə yavaşlayardı.

Atmosferdəki karbon və su miqdarı: Əgər daha çox olsaydı, atmosfer çox qızardı. Daha az olsaydı, atmosferin temperaturu azalardı.

Ozon təbəqəsinin qalınlığı: Əgər daha çox olsaydı, Yer səthinin temperaturu çox azalardı. Daha az olsaydı, Yer səthi həddən artıq isinər, Günəşdən gələn zərərli ultrabənövşəyi şüalardan qoruna bilməzdi.

Seysmik proseslər: Əgər daha çox olsaydı, canlılar davamlı olaraq məhv olardı. Daha az olsaydı, okeanların dibindəki qidalandırıcı maddələr suya qarışmaz və bu da okeanlar və dənizlərdəki həyata, dolayısıyla dünyadakı bütün canlılara mənfi təsir edərdi.

Qeyd olunanlar dünyada həyatın mövcudluğu və davam edə bilməsi üçün lazım olan olduqca həssas tarazlıqlardan yalnız bir neçəsidir. Milyonlarla belə faktor var. Lakin, təkcə burada qeyd olunanlar belə, Kainatın və Yerin təsadüflər nəticəsində meydana gələ bilməyəcəyini qəti şəkildə göstərmək üçün kifayətdir.

Dünyanın nüfuzlu alimləri bunu belə şərh edirlər:

"Təbiət qanunlarının gördüyü-müz kainatı meydana gətirmək üçün necə də fəvqəladə şəkildə tənzimləndiyini gördükdə kainatın öz-özünə meydana gəlmədiyini, bunun arxasında bir məqsədin olduğunu anlayırınsınız"- İngilis fiziki Con Polkinhorn.

"Yaradıcı həyatın yaradılması məqsədiylə istifadə olunmaq üçün xüsusi maddələr yaratmışdır"- Amerikalı fizik Robert Klark.

"Kainatda müəyyən bir nizam hökm sürür... Bu nizam ancaq şüurlu təşkilatlanma yolu ilə meydana gələ bilər"- Nobel mükafatlı fizik Maks Plank.

Müqəddəs kitablarda da eyni şeylərdən danışılır. Quranda bütün bunların məqsədli şəkildə yaradıldığı sadə dildə izah olunub:

"Sizin yaradılışınız çətindir, yoxsa göyün? Allah onu qurdu, onun qübbəsini yüksəltdi və ona müəyyən nizam verdi, gecəsini qaranlıq edib, səhərinə də nurlandırdı. Sonra yeri döşəyib, onda su və otları yaratdı, dağları da yerə bərkitti. Bunlar sizin və heyvanların faydalanmasından ötrüdü". (Nəziat surəsi, 27-33)

"Həqiqətən, Allah göyləri və yeri dağılıb gəlməsinlər deyə, tutub saxlayır. Əgər dağılıb getsələr, Ondan başqa onları heç kəs tutub saxlaya bilməz". (Fətir surəsi, 41)

Sizin üçün yeri məskən, göyü də tavan edən, sizə surət verib surətlərinizi gözəl şəkildə salan, sizə pak nemətlərdən ruzi verən Allahdır. Budur sizin Rəbbiniz olan Allah. Aləmlərin Rəbbi olan Allah nə qədər Ucadır! (Mümin surəsi, 64)

(ardı olacaq)

Elçin Bayramlı

Gəncədən Şuşaya ilk avtobus yola düşüb

Gəncə şəhərindən Şuşa şəhərinə ilk avtobus reysi yola düşüb. Report.az xəbər verir ki, Gəncə Beynəlxalq Avtovağzalından hərəkət edən avtobusun ilk sərnəşinləri şəhid ailələrinin üzvləri və Vətən müharibəsinin iştirakçıları olub. Qeyd edək ki, reyslər Gəncə Beynəlxalq Avtovağzalından hər gün saat 08:00-da, Şuşa şəhərindən Gəncəyə isə 14:45-də həyata keçiriləcək.

Gəncə-Şuşa-Gəncə reysi üzrə bir istiqamət üçün biletin qiyməti 6,20 manat təşkil

edir. Bu reys üzrə Tərtər, Xocalı və Xankəndi şəhərləri aralıq məntəqələr olaraq müəyyən edilib. Gəncə-Xocalı aralıq məntəqəsi üçün biletin qiyməti 5,20 manat, Gəncə-Xankəndi 5,70 manat, Tərtər-Xocalı 2,40 manat, Tərtər-Xankəndi 2,80 manat və Tərtər-Şuşa aralıq məntəqəsi üçün biletin qiyməti 3,30 manatdır. Biletləri "biletim.az" portalı üzərindən yalnız onlayn qaydada əldə etmək olar. Biletləri əldə edərkən işğaldan azad olunmuş ərazilərə girişlə bağlı buraxılış qaydalarına uyğun olaraq icazələrin olması mütləqdir.

"SƏS" qəzetinə abunə kampaniyası davam edir!

«SƏS» QƏZETİNƏ
ABUNƏ OLMAQ İSTƏYƏNLƏR
AŞAĞIDAKI YAYIM
ŞİRKƏTLƏRİ İLƏ ƏLAQƏ
SAXLAYA BİLƏRLƏR

1. Azərpoçt Poçtdaşıma Mərkəzi – 0125984955, 0552004544
2. Azərmətbuat Yayım MMC – 0124411991, 0124404694
3. Səma Mətbuat Yayım – 0125940252, 0503336969
4. Pressainform MMC – 0125115191, 0504560835, 0553156002
5. Qaya Mətbuat yayım – 0125667780, 0502352343
6. Qasid Mətbuat Yayım – 0124931406, 0124938343
7. F.Ş.Ruhid Hüseynov – 0124349301, 0505357898
8. Ziya LTD – 0124977696, 0503067744

1 nüsxə 1 aylığı 13.20 AZN
6 aylıq 79.20 AZN
1 illik 158.40 AZN

ABUNƏÇİLƏRİMİZİN
XİDMƏTİNDƏYİK
Müraciət, şikayət, yazı,
təbrik və başsağlıqlarınızı
dərc etməyə hazırıq!

Bu gün Azərbaycanda Ramazan ayı başlayır

Bu gün Azərbaycanda Ramazan ayı başlayır. Elm və Təhsil Nazirliyi Nəsirəddin Tusi adına Şamaxı Astrofizika Rəsədxanasının məlumatına görə, bu il Ramazan ayının 1-i miladi təqvimlə mart ayının 1-nə təsadüf edəcək.

Ramazan ayının qədr gecələri 18, 20, 22 və 26 mart tarixlərinə düşür. Martın 30-da isə fitr bayramı qeyd olunacaq. Qeyd edək ki, Nazirlər Kabinetinin müvafiq qərarına əsasən, martın 30-u və 31-i Azərbaycanda Ramazan bayramı qeyd olunacaq.

Bakıda bu rəssamın əsəri 10 min dollara satışa çıxarıldı

Azərbaycanlı rəssam Şahin Quliyevin "Reformasiya" adlı əsəri satışa çıxarılıb. Lent.az-ın xəbərində deyilir ki, kətan üzərində yağlı boya ilə işlənmiş bu sənət əsəri 10 000 ABŞ dolları dəyərində qiymətləndirilib. Rəsmi gənc kolleksiyaçı Nicat Azayev satışa təqdim edib.

Kolleksiyaçı Nicat Azayev, rəssamın bu əsərdə Alman İntibahının iki mühüm şəxsiyyətini - dini islahatçı Martin Lüter və incəsənət ustası Albrext Düreri birləşdirərək, vizual və ideoloji körpü yaratdığını vurğulayır. Rəsmdə Lüterin dini reformasiya ideyaları ilə Dürerin sənətdə

humanizmi ifadə edən yaradıcılığı sintez olunub.

Kolleksiyaçının sözlərinə görə, hər iki şəxsiyyət 16-cı əsrdə Almaniya böyük dəyişikliklərə təsir göstərmiş. Lüter Katolik Kilsəsinə meydan oxuyaraq dini reformasiya aparıb, Dürer isə Alman İntibahının əsas sənətkarlarından biri olub. Hər iki si çap texnologiyasının gücündən istifadə edərək öz ideyalarını yaymağa müvəffəq olub: "Şahin Quliyev "Reformasiya" əsərində Lüterin mənəvi azadlıq uğrunda apardığı mübarizəni və Dürerin insanın fiziki və intellektual gücünü əks etdirməsini bir obrazda cəmləyib. Bu əsər həm intellektual, həm də mədəni transformasiyanı simvolizə edir".

Baş redaktor:
Bəhruz Quliyev

Ünvanımız:
Bakı şəhəri,
Üzeyir Hacıbəyli
küçəsi, 66.

Şəhadətnamə: № 022492
<http://www.ses-news.az>
<http://www.sesqazeti.az>
E-mail: ses@sia.az

"ƏLİNCƏ" AZƏRBAYCAN XEYRİYYƏ CƏMİYYƏTİNİN ORQANI.

QƏZET 1991-Cİ İL
YANVARIN 11-DƏN ÇIXIR
Tel: 598-33-90
Faks: 493-11-62

Redaksiyanın mövqeyi
ilə müəllifin mövqeyi
üst-üstə düşməyə bilər.

**Qəzet bazar və
bazar ertəsindən
başqa hər gün
nəşr olunur**

Tiraj: 2700